

Српској књижевности су потребна истинита, а не лажна мерила мрска Господу.

Српској књижевности је потребна *Истина, Лейоша, Усредсређење*.²

Од књижевности вредне памћења овде нема ни К; царује оно што обични људи зову "лаучина домаће наука"³; мимопролажење...

Српском књижевношћу и културом влада (прегрубо би било рећи духовни гангстерај и књижевна лаж) - монополско књижевно предузеће илузија⁴ звано књижевна критика.

- наславља се у следећем броју -

²Склоност ка стваралачкој усредсређености би, у зрела човека, требало да потисне склоност ка самораспању". (Бодлер)

³"Књижевности би остала без многих својих истакнутих представника да су имали могућности и прилику да се живе као војници или политичари, или бар као светски људи". Допада ми се ова тврдња Парандовског, која није без основа.

Српски писци, у највећем броју случајева, нису умели да се понашају. Додуше, постојао је један писац, који је знао; и који је престао да буде писац, када је постао политичар (Коча Поповић). Многи који су почињали да улазе у књижевност када је споменути својевољно из ње изишао, понашали су се супротно. Многи; има их на десетине. Зато ми и немамо истинских књижевних величина у другој половини XX века.

Немамо књижевника, или их има врло мало, који су гледали у даљину, када су тражили своју отаџбину. Многи су скупили своја плућа и удахнули тзв. полет, не свето и мудро из недогледа, јер они то нису познавали. Многи су направили такве компромисе, које не трпи права књижевност. Постали су добровољне слуге Песарева, дичећи се тим. *Добро је ишло су, крајем XX века, неки српски новинари и иници, постали политичари, и чак лидери* : врло добро за српску књижевност...

⁴Постоји бастион официјелне књижевне критике и литературе, са својим кумовима и чудовиштима. Српска књижевна критика - она права и пожељна - не постоји!

Постоји неколико илузиониста, махом на Универзитету или у близинама САН, те на ћепенцима високотражних дневника, који жаре и пале. Критичари нису ништа бољи од народа из којег су изникли; кад бисмо им поређали имена, учинили бисмо им почаст коју нису заслужили.

Књижевни арбитражи текуће књижевне критике нису "имбецили", напротив. Међу њима има врло способних творца тзв. књиж. илузија. Писати о арбитрама и свим еминенцијама зоне сумрака српске књижевне критике значи суочити се са вештим обманама и предрасудама разних врста, заћи у област разоткривања и (ир)вредновања.

У овој књизи је дотакнут рај и пакао српске душе и књижевности. Не знам ни једног српског писца, есејисту, песника, романописца, критичара који је живео рајем. Који је успео да оствари Еванђеље, чији су живот и дело доживљено Еванђеље... То се може видети на гробљима, на сахранама тзв. "књижевних великана"... То се може видети и после; кад прођу година, две, десет, двадесет... Боже, колико је тих писаца наметаних, величаних, наметаних свим средствима за њихових живота на земљи; који су нестали несједињени са Богом Логосом, чија је душа живела ван себе, у вечном лудовању и бесмисленом кружењу из греха у грех, из страсти у страст, из муке у муку. Академије, награде и награде, наметања свих врста, све почаста, све су то смислили префригани људи, у свом Потемкиновом Селу. Књижевност српска 20. века - сва је у боксовима Пакла. Покушавао сам да је извлечим из тих боксова паклених са свим његовим страхотама и ужасима; правећи антологије, пишући синтетичке есеје; али није било могуће извући оне, који су ушли у Вечне муке, којима Логос није открио тајну душе...

Мирслав ЛУКИЋ

ISSN 1451 - 3250

НЕЧИСТА СРБИЈА БИСТРА ВОДА У КОЈОЈ СЕ ВИДИ СВАКА ЖАБА

(умеслио иредговора* овој књизи)

Лаж титоизма има хиљаду облича.

Многи у овој земљи и не знају и не слуте шта се догодило у минулом веку, између два фатална бродолома *Тиџаника* и - *Тиџоника*.

Тај период - *Намешног века* - *Намешних људи*, полако се заборавља.

У наредном поглављу - пробрани су стихови и песме, из обимног истоименог поглавља, преобимне књиге *АРХИВ У ОСНИВАЊУ, 1 - 5* (Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2002, 592 стр.). Тамо су ти стихови сакривени, непрочитани...

Могло сам да наведем и неке друге стихове и песме, из исте књиге; рећимо из циклуса "Краљевске инсигније", "*Домаћи љаук, 1 - 7*" (стр. 347 и даље).

Овде су ти стихови некако на свом месту, верујем. Суштина им је да разоткрију књижевну, друштвену, уметничку, конфесионалну, **вишедеценијску лаж - шиџоизма**.

2002. године, објавио сам 28. књигу "Умешности мажаџонија": **ШЉАКА ИСТОРИЈЕ.Шкарт**. Невеликог је обима. Многи у овој земљи нису чули ништа о тој књизи есеја, захваљујући пре свега, оној бурној флори и фауни, како у Београду (тако и широм Балкана), коју је посејао титоизам.

Тамо сам објаснио, шта се у ствари догодило. Тај есеј је у своје време настао као оцена једне нове књиге. Доктора Димитријевића. Навешћу понешто и тиме започети ову књигу:

"...*Доктор Мих. Пејровић записује* : " Нама Србима безбожницима то ће бити свеједно и равно до и преко Косова држећи да је боља Жива Србија но мртв Јерусалим. Поп Минић ће ипак затражити концесију за сечу кедара ливанских и правиће буриће за прелеченицу" (стр. 60). *Писац Дневника је био изузетно интелектуалан, циничан, оштар на језику (...)* за разлику, рећимо, од оног *џив. шкарта, ња и интелектуалног, који ире-овладава после сваког раја. О српском суноврашћу, боље је и сажетије ствари написао, не доктор А. Рајс, већ Николај Велимировић, Јусџин Пойовић, али генерацији*

*Ово поглавље је, у првом-пилот издању књиге "Тиџоник" (2004), објављено као поговор.

којој припада Димитријевић, а и оним генерацијама које су дошле после Димитријевићеве, подсетимо се, било је ускраћено, умножавањем оних других, да читају ова два најзначајнија српска бојослова, јасновидца. Оно чему су два српска јасновидца жртвовали своју земаљску судбину и животи, оно на шта су сваки на свој начин, ујозоравали до последњега даха, па и кроз прозоре тамница, било је да чувају своју религиозност, шанку цркви религиозности, веру оцаца и праоцаца. Подсећајмо и подсећајмо : круж прекумановских интелектуалаца је био **знајно шири, знајно шири**. Најбољи професори београдској универзитету после Првог светског рата, били су људи 19. века и прекумановски интелектуалци. Није постојала само Исидора Секулић, Дучић, Ракић, ни само Скерлић, браћа Појовић, ДИС, мајстарићар Михаило Пејровић - Алас, већ и многи, многи други... Рајс је савлао знак једнакости, како пише Димитријевић, између прекумановског српског интелектуалца, и српског борца, српског војника, безименог српског родољуба, српског сељака, који је поднео натчовечанске напоре. Том штићу припадају и српски националисти, комитије, четници... Том штићу не припада син Пашића, којега је отац склонио у Париз, на сигурно. Нишпи било који од синчића ондашњих моћника, који су и на Крфу аутомобилима погазили неколико српских војника. Том штићу припада и свети лик регент-ца и принца Александра Првог, који је био јунак Великог рата, и увек, ноћу и дану у близини српских ровова и болница. Међушим, то је сој **шкарт - српских историчара** пребрисао, пошиснуо, умањило дао заборава и неопстојања... Ево једног примера, где је испитивач Димитријевић на висини зајажанга и коментарисања неких места из Дневника Др Мих. Пејровића: "О српском безбожништву, које је толико брига Рајсу задавало, проговориће доктор тек када буде дочуо да је свети град Јерусалим, после много векова, најзад, доспео у руке хришћана. Срочиће, за ту прилику, интимни свој либрето за оперу шаљиву оперету, интимно, веселу игру с певањима, здравицама и богослужењем... Жива Србија насупрот мртвом Јерусалиму! Али и о томе шта је хришћанство баш тог трена, па ко разуме. И Бога помиње доктор само по древном српском протоколу, никад узалуд..." (свр. 85)

Тамо где помиње, у коментарима, "српску метафизику, сам супстрат нација, остатак остатака српског етноса" (свр. 87), Димитријевић је могао дописати још коју стварицу, не би било згорег да јесте, позивајући се на - ојет Велимировића. Димитријевић покушава да одгоне штајну - који су то душмански демони ујојашивали Србију кроз љибове дивље албанског приморја. Написао сам роман о томе ("**Литургију**") ; подврнувши, као писац, врхушску историје, праизам историје, (све)огледалу литургије, јер се само из литургије дају сагледавати сви душмански демони и и појединачни грехови. "А Србија се топила, нестајала, трошила. Скоро да беше све испупела што је до тада заимала. Трошила је, напослетку, и своју метафизику коју доктор назива надом" (свр. 87)

КЊИЖЕВНЕ ИЛУЗИЈЕ

РАЈ И ПАКАО

Није тачно да је само руски човек падао тако дубоко до последњег зла, падао је и српски. Српска душа и сада има свој рај и пакао. Али док је код Руса било оних који су се дизали, досежући тако високо, до врха изнад врхова, код Срба је друга прича. У 20. веку, ни међу најбољим српским песницима, романописцима, сликарима, нема аутора који је сликао то кретање душе између најдрњег пакла и најсветлијег раја. Било је неколико писаца којима је била дата безмерна стваралачка сила да себи створе вечност какву хоће. И шта се догодило? Поплашили су се страховне величанствености човековог бића. Устукнули су пред проклетством и благословом. Постали су *шљака историје*. Избегли су оно дивно и страшно, бесмртно и вечно. Избегли су *Рај : осећање Бога*.

Зар је мали број оних који су ушли у "комунистички рај", тј. у пакао?¹

¹Пакао је осећање ђавола (ко осећа ђавола у себи, већ је у паку). Српска душа имала је свој рај и пакао у 20. веку. Многи су са ђаволом тикве седили, а није мали број оних, у другој половини овога века, који су му се клањали и љубили га у стражњицу!

Русију је убила књижевност - рече на једном месту Розанов; по његовом мишљењу, књижевност после Гогоља припремила је крај Русије. Лоша књижевност. Незанимљива. Неуверљива. Претенциозна. Накићена. Малограђанска књижевност, она која презире сељаштво, његов ужас, срамоту и патњу. Има пуно разлога да се не верује српским белетристима читавог XX века. Српска несрећа је проистекла из порицања живе традиције... Ову тему треба развити до краја, продубити... Уместо српске књижевности, данас постоје велике српске књижевне илузије. Потемкинова села. Да ли сте последњих година и деценија прочитали нешто над чиме бисте могли да се закунете да представља оно што је уистину књижевност? (...Велика, незаборавна срећа, али и велика несрећа у личном животу?) Ко овде и сада заслужује ма и један честити комплимент? *Овде још није свануло*; овде је увелико глуво доба; понекад се огласе трећи петлови. *Овде су многи издали прво сами себе. Књижевни сведоци су онемели. Понеки су оболели од замукивања; многи су ојезили у комјромисима најгорих моћних врста*. Књижевници и песници које обасипају књижевним наградама последњих година и другим знацима пажње - издавача или потпуно контролисане штампе - су : **шупљи ораси!** Боже, колико има шупљих ораха : да се са њима поигра пет хиљада мишева и вампира на таванима. На крају другог миленијума наметнули су *исти исто*, бенгласке ватре, бацање прашине у очи, димне завесе и остале мађионичарске трикове за гушење оних најбољих и највитаљнијих књижевних токова и подстицање свих перфидности, па и најразорније склоности ка саморасипању... Једино што у српској књижевности донекле вреди, то је по неки мртви песник...

Србија пролази кроз громозорно раздобље своје историје. Међу онима који су је расточили има доста оних са књижевним пореклом...

У српској књижевности је сувише прашине, суровости официјелности, бешчашћа и формалина. Таква слика опбесхрабрује. Зар је само неколико часних писаца и млађих људи помислило да је најбоље спалити своје рукописе и не укључивати се у тај зверињак? Нема пречег посла данас за једног истинског песника, писца или критичара, есејисту, чини ми се, до да прихвати проклету књижевну судбину и уложи своју снагу ума у отпор логици *истих, исто* ...

Већ тридесет и више година пишем и гледам многе људе који су у књижевност залутали, подносећи са смешком охолост самозванаца, нечувену дрскост копилана и подлост доушника и интриганата. Књижевност је пуна сновова, скорјевића, лажних књижевника. Корисних књижевника. Они добијају награде; они путују у далеке земље о државном трошку; њихове књиге штампају у хиљадама хиљада примерака. А колико је међу њима оних истинских духова који проширују човекову душу за огромни свет маште и који отресају праšину свакидашњице са сиве и тривијалне и језиве слике нашег света?

Мирко Божић : Велики човек " који нам је свима био најдражи друг и највећи пријатељ, брижни добри, мудри отац домовине". ("Водећа личности, вођа револуције, грађанин света").

Есад Мекули : " Волимо га, волели смо га увек - вековима. Јер : Он је био наша исконска жудња за слободом и мржња према сваком уђењавању... Он - први лејлак на нашем прањањаном језику; прва искра у глувој ноћи година и векова, нејреситани отпор илачистиљима и крвницима..."

Вук Крњевић : "не могу а да га не призивам као оца домовине свих људи Југославије. Али, Титов љућ није само љућ прошлости и садашњости, нешто је и љућ будућности..."

Дакако, било је израз пијетета то што је краљица Елизабета Друга наредила да се на свим владиним и војним установама у целом енглеском краљевству заставе спусте на пола копча у знак жалости због смрти Јосипа Броза, прозваног Тито. Наравно, и присуство великог броја иностраних државних делегација на дан сахране Вође, потврђује да је реч о покојнику који је имао своју харизму. Ко је, у ствари, он био? Колико истине има у свему ономе што су о њему већ написали, или рекли, за његова живота његови следбеници, саборци и сведоци из близине? Или пак његови ретки идеолошки противници из даљине, расути по белом свету?

(наставља се)

М. Лукић

Међушим, Србија је отворила Кайију слободе, на Солунском фронту, васкрснула. Васкрснула је не захваљујући заблудама, идеологијама разних врста, рашној пропаганди, обманама, предрасудама, интрижама, већ Живом Богу и Вери, самопревазилажењу, аутоотрансценденцији, ослањању на сваког борца и на његову одговорност и пожртвовање... Доктор Мих. Петровић је само на први поглед пример наше прекумановско интелектуалца који је кайкада прејеривао у стирожости; не, он се жадио лажи, сваке лажи, српске и француске, савезничке. Био је доктор човек високих моралних чинова, и вредновао је високо моралне чинове Рејентинове. Познавао је ондашње стварне прилике и није лагао себе, ниши друге, као што радо чине поједини данашњи, поједно названи **дејтонски интелектуалци**.

Србима се као народу догодило најгоре изумирањем прекумановских интелектуалаца : појавили су се они други, сасвим сујројних ликова, профитери (беше их и у Првом светском рату - извлачили су се и склањали, "успут некритички приматују туђе обичаје и туђа гледања"). Такви нажрнуше и почеше да рађају себи сличне, сујетне, грабљиве, хедоничне сојеје, однарођене, бесловесне. Данас, на почетку 21. века има их као љеве; доминирају свуда, ја и јавним живојом. Прекумановским интелектуалцима, и самом Рајсу, мора да се преврћу кости у жрбовима!...Шкарти је прозласио за највеће љисце, уметнике - шкарти!* И сви су заточници не - философије непорочне, већ врло порочне и грешне. Ко од њих ствара уметност исконску, свечовечанску? Колико је оних данас, прауника прекумановских интелектуалаца, који од пуноће срца језиком говоре? Зар их није много више који говоре поплавом језика и празним срцем? И каква је њихова Истина? Зар се истина иком од њих отворила : па она се никада не отвара једноме, већ тројци сједињених! Велимировић је знао, наслутих, све предвидео. Њорава је истина шкартиа, јер се ѡрава ѡказује. Њорави су створили "ћораве кућије". Њораве школе. Њораве преситоничке новине. Њораве књижевне часописе. Њораве институте и академије. Њораву шћамју. Њораве музеје. Њорави су већ ѡла века важни : они ѡишу генијалне ћораве романе и ћораве студије, додељују висока звања и ѡложаје, и ѡдржавају ћораве генерације. За најважније ствари ѡића се моћни сој шкартиа - ћоравих. Србија је ѡстала ћорави земља; колико ће јој још бити ѡтребно да прогледа? Овакве књиже, какву је саставио професор Димитријевић, ѡмажу у ѡме да Србија прогледа...Треба дакле да се генерација или генерације које настујају суоче са свим обманама, заблудама, заборавом и ѡроком, јер је он у корену свега, он је изагнао сву лоичност из шкартиа и ћоравих - ћоравих код очију. Као бела навлака око, ѡако је ѡрок заслеио душе шкартиа и ѡоравелих...Али, ѡре свега, ѡреба се суочиши са философијом ѡрочном, раскринкаши је до краја: а ѡа философија извире из ѡрока и она није нишиа друго нешто - Велимировић је ѡо добро знао још 1920. године - **КРИК ПОРОКА У САМООПРАВДАЊУ!**..."

* Радознајим духовима препоручујем следеће књиге на тему илузија и шкарта:

1. Мирослав Лукић :РЕЛИГИЈА ПОЕЗИЈЕ I-II, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2002

2. Мирослав Лукић :Студија о Наметном веку, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2003

3. Мирослав Лукић : **ДУХОВИ, 1**, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2002.

4. Мирослав Лукић : **ШЉАКА ИСТОРИЈЕ**. Шкарт, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2002.

5. Мирослав Лукић : **Несебичан музеј**, 5. издање (антологија српске поезије 20. века), Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2003.

6. Мирослав Лукић : **Канал ФИЛТРА**, есеји, Мобаров институт: ЗАВЕТИНЕ, Београд, 2003

7. Мирослав Лукић : **Уметност маховине**, Едиција Браничево, Пожаревац, 2003.

8. Есмер Белатукадроз: **ДОКТОР СМРТ**, Едиција Браничево, Пожаревац, 2003.

9. Мирослав Лукић: **ТИТОНИК***, Колекција Три пауна, књ. 2 (уредник М. Мркић), Београд, 2004, 176 стр.

* Уобичајеније је да се рукописи прво објављују у часописима, па тек онда између корица књига, а не обрнуто. Овде се чини обрнуто из два разлога: први - књига "Титоник" је штампана у малом, симболичном тиражу, који је брзо исцрпен, одмах по објављивању, тј. прошле 2004. године. Могао сам штампати друго издање, неизмењено; међутим, изабрао сам други пут: да прерадим то издање, да га побољшам, и објавим у неколико наставака у часопису "Уметност махагонија". Свако време има своје борбе, своје људе и нељуде. Феномен титоизма је сложен; анализирани су пактови у њему; профитерство. Политика је немилосрдна. Титоизам је морао да пропадне као државна религија, да потоне као и Титаник, из више разлога. Титоизам је - волтеровски речено - често био вештина да се лаже у прави час. Титоизам је био сфинга из мита: прождрао је све оне који нису решили његову загонетку! Титоизам је имао у својим рукама дуго предуго две моћне полуге: војску и полицију. Што се тиче културе и књижевности настајале и подстицане у време титоизма, подсетимо се мисли Габријела Лауба: "Од свих музичких инструмената највећи утицај на историју културе имала је пиштаљка. Полицијска". Титоизам је многе скршио, али их није савио; и многе је савио, али их није сломио. Титоизам се дичио некаквим антистаљинизмом, али је и у животу, у збиљи, имао свој домаћи стаљинизам. Нису највећи писци титоизма Крлежа, М. Ристић, Д. Посић, већ су то Д. Михајловић, М. Селимовић... Титоизам је довео до врхунца полтронеарију. У титоизму многим писцима нису штампане књиге, и многи други нису могли добити посла, ни пасоше да иду трбухом за крухом, само због нишијаса - што нису могли да се сагну! Титоизам је ишколовао низ генерација својих "новояничара". Свуда су распоређени, свуда их има и данас. У политици, у држави, у судовима, полицији, на важним местима. У уметности, у дипломатији... Титоизам је лажна вера. "Тамо где је лажна вера биће увек њих књижевника и свагда ће постојати и тако као што су постојали они о којима се говори у свабјелу" (Толстој). Титоизам има своје књижевнике, садужеје и фарисеје. У овој књизи је дат делимичан списак дотичних. Титоизам је омогућио велике лажи. Лаж титоизма има седам пута седам различитих варијанти о себи а истина само једну. Због чега је омиљена лаж у титоизму? Добраца Посић пише: "Лажемо да бисмо обманули себе, да ућешимо друго; лажемо из самилости, лажемо да нас није страх, да охрабримо, да сакријемо своју и шућу беду. Лажемо из љубави и човечности, лажемо због поштитења. Лажемо због слободе. Лаж је вид нашег ипиритизма и ипирва наше урођене интелигенције. Лажемо стваралачки, маштовито, инвентивно". Тако нешто ни Толстој не би смислио. Замислите! Нигде да се спомене да се лаже и због користи! Користољубља. Достојевски је знао: "Лагање је једина човечја иривлеђија коју немају други организми". Титоизам је имао своје кумире и манипуланте. "Лаж је - религија робова и господара. Истина је - бој слободне човека", по Горком. Како се лаж титоизма толико примла на Балкану? Жене и лекари знају колико је људима лаж потребна и корисна, сматра Анатол Франс. Сетите се: то је онај писац који је волео истину и мислио да је она људима потребна. "Али још им је више ипирвна лаж, која им ласка, која их итеш и која им даје бедскрајне наде. Без лажи, они би умрли од очаја и досаде". Шта може хладна и гола истина ове књиге против блиставих чари лажи титоизма?

Ове верзију ове књиге сматрам дефинитивном.

У Београду, почетком 2005.

М. Л.

Милош Минић : "Ушао је у историју светској радничкој йокреји".

Генерал йуковник Дане Ђујић : "Врховни командант из сирељачкој сирја".

Патријарх српски Герман се - како сведочи Политика - уписао у Књигу жалости.

Реис - ул - улема хаџи Наим Хаџиабдић : "Својим делом и живојом Тишо надвисује све наше речи".

Монсињор Турк и протојереј Тарасјев уписали су се у Књигу жалости.

Јосип Врховец : "Тишово дело је итрајни сјоменик наше историје".

Божидар Јакац (Вођин, тј. дворски сликар) : "Човек великој срца".

Драгиша Ивановић : "Најилеменија личност наше историје".

Перо Зубац : "Идеја која ће итрајати".

Рашиа Ливада : "За све интелектуалце светиа Тишо ће остиати синоним храброј и доследној дийломате".

Микан Аничкић : "Римске Тојице су диван крај, окружен брдима. Изнад самој насеља уздиже се једна велика, ођромна сјена која неодољиво йодсећа на људску главу. То сјално гледање у чудесно брдо и скицирање сјединило се у мојој имајинацији у грандиозни Тишов лик, исклесан у йој величансјивеној сјени. И иа сјена, ишо гледа на долину, на народ, као чувар, а сјара је хиљадама година, йо је Тишо: велики неимар светиа бди над својом йековином. Пре йри године неки нису разумели слику, нији су сјознали истину бдења. Сад је йо реалност : Тишо бди над нама. Тај йорирет йоклонио сам йишу за рођендан, са најоменом: "За овај и све дане младосји Теби од сликара" ... "

Десанка Максимовић : "Деца су мирно расла йод његовим окриљем".

Љубиша Самарџић : "Прејознао је будућност".

Блаже Конески : "Нејоколебљиво насјавији његовим йуштем".

Сјоле Појов : "Хвала му".

Пеђа Милосављевић : " На йредсјражи мира".

Васа Чубриловић : " Последњи велики вођа социјалистичке револуције".

Бела Крлежа : "На све нас је йреносио свој живојни занос".

Ошо Бихаљи - Мерин : " Видео сам Тиша на мостиу времена и светиова - између йроилости и будућности. У мајнейском йољу окуйљања несврстаних, између сјуерсила моћи. Тишо на мостиу лично ми је на Еразма Ројтердамској".

Радомир Консјанџиновић : "Тишо је сјалнизму сјироставио сјварност, и он НЕ ПРЕСТАЈЕ да сјироставља сјварност сваком дојмајизму, али не сјварност сјалничној смјиризма, неђо живу и ошворену сјварност : СТВАРНОСТ КАО РАДНИКА КОЈИ ЈЕ СТВАРАН ЈЕР ЈЕ ЛИЧНОСТ : који је ишворац, јер сам одлучује о свом раду..."

Славко Вукосављевић Тита види као великог човека "који је добрим смером уйушио и судбину народа и генерација којима и ја йријадам".

За Мирка Ковача Тишо је је човек који је одговорио "на сва најтежа йишања своја времена...Тишо, йо је моја младосј".

За Оскара Давица Тишо је ошац новоком-

Смрт Вође изазвала је праву панику Југослављана, маса...

Лист **БОРБА** (изнад назива листа паролла : *Пролетери свих земаља уједините се*, испод назива : *орган Социјалистичког савеза радног народа Југославије*), у уторак, 6. маја 1980. године, на целој првој страници највећег формата великим словима доноси:

"Са неизмерним болом у сваком срцу цела Југославија се ојрашила од свога Тита. **НАСТАВИЋЕМО ЊЕГОВО ДЕЛО**. Шталир идуће и поноса, од Љубљане преко Загреба до Београда, са вером у будућности на Титовом путу, одао поштом највећем сину ове земље.....Огроман одјек широм света који је избујио личности чије је дело обележило епоху..."

Објављена је и велика слика Скупштине Југославије са карактеристичним коментаром:

"**КОЛОНЕ БЕЗ КРАЈА** : Из свих делова Београда сливају се дужи редови омладине, радника, ученика, студентима, домаћица према Скупштини СФРЈ да би одали последњу пошту свом неизмерно вољеном Титу".

У црно су завијени и сви остали дневни листови, недељници и часописи; радио и телевизијски програми.

Душан Глигоријевић, председник Градске конференције СК, на београдској железничкој станици каже:

"Док је Београда, у њему ће живети лик друга Тита".

ПОЛИТИКА доноси обиље фотографија на којима се види да "Београђани нису ни суздржавали ни скривали сузе".

Политика извештава о одржавању комеморативних скупова широм Југославије. Југословени се уписују у безбројне *Књиге жалости*.

Комеморативни скуп је одржан у **ПОЛИТИЦИ**, Привредној комори Југославије, на заједничкој седници Председништва ПК СКВ и САП Војводине.

ПОЛИТИКА, елем, није жалила на *простоору* када је реч о најистакнутијим актерима тзв. јавног живота.

Бројна су била реаговања најистакнутијих личности из света:

Торбоерн Фелдин, Џими Картер, Гуслав Хусак, Лубомир Штроугал, Карл Карсиенс, Кенди Мијамито, цар Хирохито, Омар Торихос, Ла Пасионарија, Енрико Берлингуер, Масајоши Охира, Пјер Тридо, Моамер Гадафи, Хабиб Бурџиба, Фидел Касиро, Анкер Јергенсен, Пайандреу, Индира Ганди, Фицрој Маклин...

Курт Валдахјам је дао следећу изјаву поводом Брозове смрти:

"Последња велика личности нашег доба".

Анџел Чемерски: "Тито - симбол македонске слободе".

Фрањо Херљевећ: "Титово грандиозно дело живи у сваком од нас".

Никола Љубичић: "Још више ћемо збити наше редове".

Фадил Хоџа: "Брига за добробит сваке етничке заједнице".

Мишија Рибичић: "Што је човечанству дао живеће заувек".

ЛАВИРИНТ : ПЕДЕСЕТ ГОДИНА САМОЋЕ

(Најдужа хроника о најважнијем)

УВОД, или Аријаднина нит

*Учинио сам неопростиву ствар из незнања
Задао болове, боловима исцупљен
Дуго нисам могао да продрем у тму Пећину
Причу о љубави подценио сам, редуковао
Камен у бубрежу је био ојмоена
Схваћих са закашњењем, и не до краја сасвим.*

*У мени има један крик језовић
који не могу да чујем ни кад све утихне
Исход лубања срца, у дубини*

*Тај крик је у мноћим уздасима пригушеним
оних које познајем, оних које волим*

*Мајка је пренела на мене неурозе
страхове, ужасе - ужас рања
Отац је ипак мало пренео на мене
- осећање поноса, осећање Оштора*

*Одрасио сам у једном стравичном свету
јуну чудовишта и Лажу, и диносауруса*

*Отац ми је обећао бицикл
пред полазак у основну школу
- чак и шројтинет!*

*И онда је исцупљење одложио
- на неодређено време.*

Говорим о оном чега се јасно сећам...

(Уторак, 18. март 1997)

1

(Пуштање воде мртвима за душу, 2)

Нашао сам почетак за једну немогућу хронику

Написан је давно
И на њега се надовезати може **ТОЛИКО ТОГА**

Свака реченица или параграф
исто је што и замаха мача
Не може без крви и крикова

Ухватио сам ритам с првом реченицом
Од тога ће ритма ухватити магу
сурогат и струготина,
наметнуто, лажно и непроживљено

Јер завршено је велико одлагање
и сад се инвентар најбитнијег

Мртви су жедни, њихове душе
пливају у води бистрој
самарадној. Њихова је бескрајна жеђ
утољена нашим неугаслим сећањима

Познајем ту светлост у сутон
светлост припаљених воштаница
прилепљених на чамчиће од тикава
и осећам тај ветар, и дахове светова

Низ реку плови у сутон слика
исконских и незаборавних ствари
Шаљемо светлост и воду
да обасја сени и утоли бескрајну жеђ

То је трговина између светова
трговина светлошћу
важнија од свега на свету...

2

(Чињајући Паћеју)

Диктатор и није био тако глуп

Презирао је Феђајина, Бедуина, Картера
Разапео је своје мреже светом
Подстичући тероризам и продају оружја
Био је прави румунски Кум
и обожавао је да прислушкује читав народ
и љубавно усхићење Јасера Арафата

Прочитах трећину Паћепиних мемоара
и већ ме боли глава

Гроф Дракула је био шегрт према овом свом
директном
потомку (живом вампиру)

Прогласио је своје магарце, као Калигула, мин-
истрима
Ухапшени политички неистомишљеници
зрачени су у затворима
румунски дисиденти по светским метрополама
тровани су на начин савршен
и није се могло ничим доказати
да је у све то умешана румунска влада

У Румунију сам путовао , тек 1983.

Цео аутобус је цариницима дао бакшиш
да их не претресају

Мене су (можда због браде?) издвојили
и повели у кабину,
наредили су ми да откопчам панталоне
и завукли ми руке у гаће
и почели да опипавају
Тако сам стекао непосредно
прве појмове о зачараној земљи
и њеном вампироликом господару...

3

(Чињање са длана)

Длан је као буквар
за оног који уме да чита

Та учитељица, на пример

Природа ти је дала много година,
али ти водиш такав начин живота
који нагриза дар природе

Линија живота је јака
Линија уметности још јача
Линија амбиција најјача

"Нико од нас не мисли оно што говори и не
говори што мисли, ја мислећи једно а говорећи
што год сујројно или приближно, одавно смо изју-
били сваку везу са собом".

Ја сам видео и ја сам осећао да су поједини
делови лажни изгубили нешто од своје живе снаге, да
тихо и без сведока одумиру. Али сам исто тако видео
и осећао да је лаж моћна зато што је повезана са
хиљадама других лажни.

"...У суштини, ошћадају само оне заблуде
које су одавно постојале некорисне. Лешеве се
сахрањују пошто су се сасвим распали, без увиђаја
и исцртавања болести која их је усмртила.
Одбацују се ћулке; срамота се крије. И ошћ см
сви у иври : ми, који ћућимо, и они који говоре и
делају, и они иречи, којих се ништа на свету не
ииче. Сви ми, ћућке, подржавамо иречићне
погодбе. Помало и сирахујемо од истинског
разошкривања склоја. Какви су да су, оквири у
којима живимо оквири су нашег јединог живошћ; о
другом, углавном, и не сањамо. Појединац, додуше,
може да ирзере што што је и како је, али је цена што
ирзира висока. То значи : свој век ирживеићи у
сћању искључености. Нашли пошћи миреша и
ириклањања, који нас иовремено, обузимају, уираво
су покушаји да се некако укључимо. ЈЕР И ИСТИ-
НА, КОЈУ НАЗИРЕМО, ПОНЕКАД ЛИЧИ НА
НЕМОГУЋУ ЛАЖ..."*

*Лагао бих, ако бих порицао да нисам живео као други,
тј. као у неком дугом полусну, заблудит, уљуљкан шуморењем
онога што јесте, отупео, несвестан своје изнакажености.

"Лаж нас иовремено штолико исцрни, да нам се чини
како нас њена илмиа и бездан односи. Тренуци освешћивања су,
свакако, у вези са ирзацима нешћкућених делова свести. Ти
нас ирзаци разарају. Изненађују нас, као ударци из мрака. Ова
освешћивања нам иокваре неко вече : она су иоследни ирошћам-
саји онемоћене истине. Пошћо уићују на иојачану сир-
шћ ирема себи, брзо их заборављамо. - Насиле које нас
ишћићи сошћивеним смо рукама иодићли. Слобода је била
иришћка за наша илеша; добровољно смо је се одрекли, у
замену за сићурност од данас до сирра. Очајнички се држимо
голе садашњиче. Прижљкивана као мање зло у време великог
бесцења људских живошћ, лаж се у међувремену ошасно
иришћрила, иршла у облик ошћиће нешћреићности и ленос-
ићи..."

Сви смо ми били лажови помало; а они који су били
велики лажови приграбили су себи - огроман колач (виле, море,
језера, планине, злато и лепотице, луксуз сваке врсте, положаје).
Лажов је сваки онај "чије је иамћење штолико незнаићно" (како
је уочио Вајнингер), да му "речено, учићено, иршћићено, дош-
није ошћаје у свести само у веома бедном сирћућу".

Лаж смо живели, зар изгледа друшћичје није било
моћуће? Уићкос шћоме што су њене иоследиче иошћубне.

"Лаж је иоремеићила све односе међу иојачама и
речима, уићушила сирћид и осећај за меру, унела неред у
мишљење, навела нас на иушћи сирћош иришћваићања оног што се
говори, или још чеиће, на иушћи немоћне равнодушности,
хиљаду иушћи нас жедне иреко воде иршћела, разошћила нас и
усамила, наићерала нас да оборимо илаве. И сад се чини да нема
обласићи у коју није ирошћрла, ни сирвари које није дошћакла.
(...) Сваки иокушћај ошћирања ошасно нас усамљује. Неишћина
се сирћела са голим основама живошћ, ишћако да се једно не може
осироравати а да се, бар у ирви мах, оном другом не нашћоди. -
Кужни дах се шири из свечаних дворана, из кафана, из новина
и из књића, диже се из брачних иосићеша. Удишемо иа као
сирћућаву иару у јавном кушћићилу, немоћни и знојави као сирћи
ишћенићи. Лаж нас усирћављује и буди нас..."

Свака лаж, нераскринкана, ирошћводи нову лаж. Као
ишћо сваки злочин, ирошћводи нови.

Дошћа о самоирирављању, ионикла је из злочина за
који је већина сазнала иршасно...

Жорж Исџок, Александар Кароли, Дамир Класичек, Деан Мишровић, Драган Николић, Милош Павловић, Милан Павић, Душан Појовски, Милош Рашеџа, Младен Шурјак, Драгољуб Тошић, Вилко Зубер...

Прерађено и допуњено издање ове књиге појавило се 1980. године, под насловом *НАШ ТИТО* (Отокар Кершовани, Ријека - Опатија). Издање је допуњено неким новим фотографијама. Фотографија зграде ОУН у Њујорку; Тито и Нехру; Туто и Курт Валдхајм - генерални секретар ОУН. Тито, супруга Јованка и Бумедијан у Алжиру 1973. године (IV конференција несврстаних земаља). (Та слика је изостављена у другом, прерађеном и допуњеном издању.) Тито и Вили Брант. Младе црнкиње изводе фолклорне игре. Тито говори на свечаној конференцији. Пионири Монголије поздрављају Тита. *Боравак Тиша у Индији. Камбоџа - Пном Пен - миџинг на стадиону 1968. године. Тишо и Брежњев у лову. Тишо и Чаушеску - дочек у Румунији.* Тито у разговору са Едвардом Кенедијем. Тито и Фидел Кастро. Тито у Вашингтону, сусрет са председником Картером 1978. године. Тито са кинеском привредном делегацијом на загребачком велесајму. Долорес Ибраури ла Пасионарија код председника Тита.

Непал - сађење стабла. Тито и Јованка са децом Индије. Тито и либијски председник Моамер Гадафи. *Тишо БУДНО ПРАТИ ДНЕВНУ ШТАМПУ. Тишо и Крлежа играју шах - уз њих је Насер. Тишо у монголској ношњи. Тишо у разговору са америчким астронаутицама за време посете Америци. Тишо на изложби совјетске астронаутике у Београду. Тишо, Јованка и Сјане Доланџ са децом Риџе.* Бриони : четворке из Словеније : Ирена, Данијела, Анкиџа и Бранка Ателшек у посети код Тита и Јованке. Тито у шетњи - Брдо код Крања. Тито у радном кабинету на Брионима. Тито у Кини, на величанственом дочеку у Пекингу 1978. године. Тито и Хуа Куо Фенг на Брионима. Тито је одличан стрелац - призор из лова код Бугојна. Тито је одличан фотограф - све своје снимке углавном сам развија. Југословенска делегација на челу са председником републике другом Титом на VI конференцији шефова држава или влада несврстаних земаља у Хавани, 1979. (Жарковић, Лончар, Вратуша, Врховаџ, итд.).

Јасно је да је све то било - лаж,лаж до лажи, и једини од српских писаца који се усудио да је раскринкава, истина, годинама после смрти Вође, био је један српски њесник, Данојлић.

"Свако осећа лаж у души своја ближњеџ, слуги је лоше скривену у његовој љушњи, и свако се ужасава своџ ближњеџ као сојсџивеноџ ружноџ одраза. Пређуџкиваџи оно шџто бодџ очи, а џоворџиџи о могућном, џожџљном и џејосџојџџем, значи џокораватџи се лажџ, џрихвџитџи је и џреносџиџи, свесно је уздизатџи".

То је тачно речено. Баш тако сам се осећао, припремајући емисију за разгласну станицу наше фирме поводом петогодишњице Вођине смрти.

Али, она није прочитала наглас
Нешто је читала и у себи

Ево дланова обе руке
Прочитајмо што пише на њима,
све,
јер тамо је све записано...

(Пеџак. 7. фебруар 1997)

4

(ПРОЛАЗЕЋИ КРОЗ АНАМОРФОЗУ)

(Писаћу, џесме, до џоследњеџ даха)

Нећу џоновитџи џрешке џреџходника -
нарочитџо не оних који су сџареџи крџкали
славу. Нико од оних које сам уџамџиџо
не заслужује да буде џоменуџи.

Нису схвџитџи шџта је џрава слава, мисџја,
шџта џораз, шџта џобеда. (Нико није заокружио
своје Дело како би џребало, како се моџло.)
Пресџали су - у џозним џодинама - из шџуџљеџ
у џразно...

Ја сам одлагао деценијама, јер је у одлагању
више храбрости, него у нестрпљивом отпочињању
и журби. У слутњама, колебањима и бојазнима
садржано је више будућности и истине
него у веровањима, нади - на чему се она заснива? -
да ће се све једном преокренути и поћи набоље.
Убеђивање, разговори - глувих -
потрајаше не читаво поподне, бојим се : читав људски
век.

Димњак Основне школе, виђен са терасе наше нове
куће,
ојачавао је осећање пролазности. Подржавао је одла-
гање,
у коме има читавих басена неискоришћене златне
руде.

Јесам ли рекао "нове куће"? Јесам.

И цреп је на крову, некада црвен, добио загасито-
браон

боју пржене кафе. И прозори, дрвенарија,
нагризени пљусковима, почели су већ да труле.

И отаџ и мајка су остарили. И на мом лицу
урезале су се боре. Али свет је много више
остарио, ипак, него моје лице.

Не нашавши смисао у ратовању, отимању, убијању,
селио се из заблуде веће у неизвесност и химере...

Хучао је студени ветар,

и спавање је можда било боље од читања

АЛКОХОЛА КАЛИГРАМА Гијома Аполинера.

(Сџавање је бољи афродизиџак од свеџа на свеџу,
и од - шџрџуфа!).

Допале су ми се неколико

песама - фрагменти о свршетку Деветнаестог века.

Свет, Европа и моја земља славили су Победу,
али к а к в у ?

Победа ће џре свеџа битџи

Да се види добро надалеко

Да се све види

Изблиза

И да све сџекне ново име,

пише Аполинер.

Славили су, уствари, Пораз,
нису видели добро надалеко,
нису све видели изблиза,

Двадесети век је - димна завеса,
она је симбол Пораза.

И зато сам се веома дуго бавио одлагањем
и Поразом - не оним "који ће бити",
већ оним који ЈЕСТЕ .

Оно што ме занима то је
виђење добро надалеко,
виђење свега изблиза.
Не треба све да стекне н о в о ,
већ п р а в о име!

(Мишљеновац, крајем 1995)

5 (УВОД У ЛАВИРИНТ)

Једно је збунишак памћења, а друго заборав.
Моја земља болује и од једног и од другог.
Кажем : земља, а мислим људи, многи људи.
Живи, и они који су већ померли.
Заборав је рудник златни, чудесни,
за исцела, право, када почне да се сећа.

Нисам најписао романе које је већ требало
да напишем. Све што би сањао
преко ноћи, чим бих се пробудио било би
заборављено. Све о чему бих мислио ујутро
до ручка би било заборављено. На путу до
посла
бих заборављао да идем даље. На послу бих
заборављао да седнем. Овде и сада заборављао
бих оно од пре, а касније се не бих сећао
овога овде и сада. Чиставу моју фамилију
ухватила је јаника због свега овога.
Поштражио сам
помоћ од врача и астролога, и од оних што
проричу судбину, онда сам разговарао и са
психијатром, али ни разговори, ни молитве
ни лечење нису донеле олакшање нићи су
могли
да реше мој проблем...

На истоку Србије у једном манастиру
живео је стари православни боџослов
и веровало се да он може да излечи
шту болест, као и једну још зору.

- Ниједан знак ни претсказање не могу ово да
реше.
Ниједна молитва не може да га спасе. Ниједан
лек
шту не може да помогне. Ако усием да
променим
негов ум и изменим негово мишљење, може се
појавити нада...

Боџослов ме је поштинско скинуо
и ја сам, го, тражио своју одећу.

Боџослов ме је изгладнео
и ја сам тражио храну.

Боџослов ме је закључао у мрачну келију,
и ја сам тражио светло.

Боџослов је рекао моме брату:

- Ова болест може се излечити,
али мој лек је тајна која се преноси
с генерације на генерацију,
тајна није никада ником откривена
ван нашег боџословског круга.

У огромним тиражима штапане су књиге,
које су "дизајнирали" намењачи.

Погледајмо, на пример, књигу МИ СМО
ТИТОВИ, ТИТО ЈЕ НАШ, Спектар, Загреб,
1975. године. Копродуценти : Знање, Загреб,
Партизанска књига, Љубљана. Штампа Дело,
Љубљана, у наклади од 80. 000 примерака!
Избор, састав и ликовна опрема: Драго Здунић.
Аутори текстова : Густав Крклец, Рајко Зврко,
Јован Пойовић, Дарко Сиурић. Избор књижевних
прилога: Миро Ваујовић, Драго Здунић. Аутори
књижевних прилога: Мира Алечковић, Фрањо
Алифаревић, Иво Андрић, Франце Бевк, Владо
Броз, Јосип Цази, Аугуст Цесарец, Оскар Давичо,
Јанко Ђонович, Мирослав Фелдман, Марин
Франичевић, Јуре Франичевић - Плочар, Душан
Хецај Халими, Душан Јерковић, Јуре Кашићелан,
Енес Кишевић, Миле Клојчич, Кајетан Кович,
Силвије Страхимир Крањчевић, Мирослав Крлежа,
Густав Крклец, Слободан Марковић, Душан
Машић, Есад Мекули, Чедомир Миндеровић,
Миховил Павлек Мишкина, Владимир Назор,
Шукрија Панцо, Милорад Панић Суреј, Весна
Парун, Пејар Пејровић Њеџиш, Душан Радовић,
Сјанко Ракића, Миливој Славичек, Зденко
Штамбук, Жарко Васиљевић, Григор Вићез, Ојон
Жујанчич...

Ликовни прилози : Маријан Дејони,
Иван Генералић, Винко Грдан, Крсто Хеџедушић,
Божидар Јакау, Лео Јунк, Едо Ковачевић, Иван
Мештровић, Моша Пијаде, Ојон Поспужник,
Камило Ружичка, Вилко Шеферов.

Аутори споменика НОБ - а : Војин
Бакић, Богдан Богдановић, Душан Џамоња, Анте
Гржешић, Јанез Ленаси, Светозар Личина, Рајко
Радовић, Војислав Вујисић, Шиме Вулас, Миодраг
Живковић.

Фотографије : Милан Бабић, Киро
Билбиловски, Недељко Гађе, Блажоје Дрнков,
Иво Ешеровић, Ненад Гајин, Виктор Хрљановић,

бирокрајска, прашињава, сива, сува, нормативна, парадна,
хладна, флајна, глумона, крајковица, хрома, дефектна,
илусвајерфектна, неживотна, стерилизована, јалова, око-
вана, крупа, парализована, катитонична, проједитичка,
проједитичка, беседничка, светосавска, алилујска, исјоничка,
манастирска, калуђерска, жичка, николајвелимировићевска,
православна, архимандријска, кардиналска, јасијорска, велму-
дријска, јојечителска, јарохијска, хараламијејска, јарна-
на, антилирска, антијојска, антијосејајна, антиљубавна,
антиослободилачка, јумрна, јавничка, мрачњачка, кријича,
бајајна, бескрвна, конзервирана, конзервативна, дојмајична,
рејресивна, рејројрадна, реакционерна, јојребна, надјробна,
јрејодобна, мојитвена, обредна, јојовска, црквењачка,
момчилонајасијевејска, здружана, сврднуца, сврдлана,
неходна, обрејена, бездејна, свудијна, јојојна, јарасијосна,
некрофилска, јосна, јнокосна, бесмерјна, хијератична, јек-
јенијска, јејелава, јисана, војшана, којшана, целулозна,
целулојна, дрвена, дрвенста, хербаријумска, једанјна,
бесјрасна, јрисјрасна, лична, безлична, јривајна,
антијривајна, јрејенцијозна, јокондирена, ушјављена,
ушјојљена, исјелана, сувојарна, високојарна, равна, водорав-
на, неравнојарна, лијцијанерска, кандојска, зайкојна,
лијурјиска, славска, анјеојска, блавојштенска, босијска,
смијска, ковијска, јрандајфилска, уфитјљена, миројочива,
јровенчана, немањиска, вајројасна, јомјерска, јомјезна,
јомјадурска, јайријархална, јайријаршијска, надријлозојска,
мејтајфизичка, антијидјалектијска, јојитјивитичка,
рајонајистичка, римска, лукрејевска, визанјиска, кан-
јтакузенска, шакабенјска, суллујрдујомеовска, вискојстој-
јанјдрвенска, ренденјојска, јорцуланска, викторјанска,
елијојовска, уседеличка, девитјаминизирана, амјушјрана,
јорозна, морозна.

Украјко : у буквалном и јреносном смислу (што је
јодједнако јујжно) ПОВЕЗАНА У МУШЕМУ".

Државна религија титоизма временом је корумпирала, ако се ипак може рећи, хиљаде и хиљаде хиљада људи. Титоизам је корумпирало скоро све, а ире свега једностране и безличне људе. Оне ишло су се дичили демократијом исаца. Пропагандистички демократије исаца, створили су моћне пактове са клановима, кохитерјама и масонским и другим мафијашким књижевним ложама.

Сви иши људи имају своја имена и ирз-имена; иреба их се ирисеитици, ионово и ионово, зашто ишло су неговали Скривање Истине, стварах огромни, климу улицица и кукавица, итерор једноличности и униформности. Већина је у стварности свога времена видела нејасно и иоитично само Лице, не и страву Наличја.

Прећуткивали су, или се саглашавали са убијањем многих "зашто ишло су другачије мислили". Преко својих моћних пактова, кланова и мафијашких књижевно - научних ложа, јавност и народ су тровали најгорим могућим отровом.

*

"Четвртак, 27. април 1961. - Тито се вратио из Африке, и поздрављајући га на ирзу пред железничком станицом, секретар Градског комитета Друловић (Чича) нашао је једну изванредно срећну формулацију : "Испростили су вас насмејане очи и искрена срца милиона људи Африке, јер су знали, јер су осећали да иполитиком коју засиујате у име наших народа и снагом своје личности, говорите језиком будућности..." (Марко Ристић, у књ. СВЕДОК ИЛИ САУЧЕСНИК, текст Дневник за данас, стр. 30)

Уз овај полетно - удворички хвалоспев "опсенарској" и светској Вођиној политици, Марко Ристић, ивични аналитички Србин, већ следеће дана у свом дневнику днуцира "Српску књижевну задругу" зато што је 1943 / 44. године објавила у свом 14. и 15. Колу Нову антологију српске лирике, у избору и редакцији Светислава Стефановића, кога су комунисти, чим су "ослободили" Београд, ликвидирали на једном од савских мостова, као и друге Београђане, чији је списак објавила "Политика" 1944. године, и који је Ристић оверио и иоздравио!

(...)Садистички се обрачунавао са мртвим и живим српским иесницима, а ради опомене, треба навести од речи до речи и оно што је написао о АНТОЛОГИЈИ СРПСКОГ ПЕСНИШТВА (XIII - XX век) Миодрага Павловића* (Београд, СКЗ, 1964)...

* Оно ишто мислим о Антологији српског иесништва Миодрага Павловића изнећу овде без образложења (из разлога које такође нећу образложити), у једном индикативном и скоро аидикативном облику, ирема ио моје мишљење не би било иешко аргументисаити. Најомићем да се ово само неколико украсних еишета који следећу односе на дух у коме је доична антологија замисљена, на генералну концепцију иесништва коју она одражава, на начела, мерила и методу ио којима је састављена, а не на СВЕ иесме које она садржи, међу којима, иоред ириличног броја иоитично неубедљивих, има и несосиорно иешки иитиницих.

Мислим да је иа АНТОЛОГИЈА... И следи нечувени, перфидни, комесарски, списак епитета: "...једнострана, једнолична, једнолична, ускојруда, иврдоглава, аистракична, негфикасна, неадекватна, анахронична, архаична, итрадиционалистичка, еишечарска, убава, ишуйа, заситарела, итармала, академска, класицистичка, реиторска, астимаитична, астимаитична, астиенична, иштура, сура, сасушена, исна, безваздушна, склеротична,

Ваши браћи мора да оситане да живи у манастиру са мном недељу дана.

Нико не зна какве је све начине овај иправославни боџослов уиошребито, али моја дугогодишња болест би излечена.

Када сам схватио да сам излечен, обузео ме је невићен бес. Нисам могао да видим очима фамилију, синове, браћу, истаре иријатеље.

Зашто? иокушавали су да одговоре. А ја сам знао:

У мојој заборавности бејаш слободан човек, несвеситан да ли небеса и земља, райови и земљоиреси, судбина и нейријатеље иостито или не. А сада се сећам свега што је прошло, свега што је остало и што је нестало, свега што сам добио и изгубио, свега што ми је донело тугу и радост, свега што сам волео и мрзео - десетине хиљада брига током мога живота. И бојим се да ове ствари неће ништа мање узнемиравати мој ум у времену које долази.

Где да наћем још један тренутак заборават?
(Недеља о Духовима, 15. јун 1997.)

6

(КОМЕНТАР О КРАТКОБИ ЖИВОТА)

Тријумф грчких игара био је у Нероново доба. Атлетика је одушевљавала.

Вежбали су и сенатори и витезови.

Сенека је написао *Говор о крајкоћи живоја*. Савршенство духа и тела било је на цени.

А кад је о градским уживањима реч, кухиња и рецепти беху богати.

Надживели су римску империју.

Римљани су волели укус птица из далеких крајева : фазана са Црног Мора, морске кокоши из Нумидије, фламингоси из Египта и Африке.

Гуске су допремане из Галије, и гушчија цигерица беше на цени. Исто тако и домаћа дивљач : косови, препелице, живина из италских живинарника.

Макробије је сачувао јеловник са званичне гозбе приређене у част свештеника у Цезарово доба.

Најире морске шкољке, каменице и дање, заштим кос са ишарлама, кувано иле, кештење, и сос од дање и каменица. (Предјело је било сервирано са слатким вином.)

Заштим је долазио ирви део обеда са другим врстама шкољки, морским рибама, вратицима, филетима од дивље свиње и иашитима од живине и дивљачи.

Главни део обеда чиниле су свињске сисе, свињска глава, рибљи бродети, иловка, дивљи зец и иечена живина.

А колачи? Није познато какав је био колач.

Гости су лежали на три лежаја око столова распоређених у виду потковице.

Лежај није имао више од три места, тако да је вечерало девет гостију што одговара броју муза. "Краља гозбе" бирали су сами гости и он је одређивао количину коју треба да попије свако од њих. Има извештаја како су ове вечере трајале и како су се завршавале.

Живот у граду био је слађи него другде.

А како се живело у провинцијама империје?

*

*Јуче је био уторак , 8. април
када сам ово зајочео. Говор о нечему
што беше пре 2000 година и од чега су
остали ...несумњиви трагови , чак и у
Брезовици (засеоку великог села Рановца).*

*Пре две године , тамо сам ископао
бакарни римски новчић , сасвим њав
као јаје змијско. На дубини од двадесетак
сантиметара. На једној ливади.*

*Сећам се тог копања , кише ,
брисања рђе са новчића. Ошкуд ту?
Ко га је изубио?*

*

Ноћас сам (после дужег периода) сањао нејасан сан у коме ме је уплашио његов крај толико да сам дрхтао и када сам се пробудио. Неки воћњак, са високим шљивама у чијим су крошњама тамна гнезда; део родног дворишта, без оца и мајке; ујкин дом. Неке крпе и одбаченост. Затим град, нека кафана, савремени, остарели песници-првоборци Т.М. и С.Р. Добацујем им нешто - Т. М. то прихвата - одбија са шалом, а онда улазим у мучну расправу са ћутљивим, тешким на речима С.Р... Затим маса света свечано одевеног, силазимо низ неки градски трг. Свако је добио свој Смртни лист и кроз који час сваког од нас спустиће у ископану раку и закопати земљом. Ми смо мртваци, али ми корачамо као живи. - На које гробље ћу бити ја - пита неко - закопан? Реците распоред. Нема никога да одговори. Маса иде као гуске кроз маглу... И ја сам у њој. И онда сам се пробудио, дрхтећи, скувао кафу и припалио цигарету, и сетио се оног о чему сам јуче писао - Макробијевог Јеловника. Римску империју су надживели Јеловник и новчић, а нас: тебе, мене, ове славне савремене песнике, ове представнике опозиције, позиције, и овог осиромашеног света који грицка сунцокрет у пуним градским аутобусима - шта ће нас надживети, осим наше деце, унука и праунука?

Кукавичлук - свекукавичлук ?

Добровољно ропство ?

Можда неки нови Нерон?

Можда неки нови пожар Рима?

(Београд, Јованова 22. Среда, 9. април 1997. Око 10 ч.)

Један песник, који је дуго година свога живота био заробљеник споменуте легенде, певао је о неустрашивом диву "који је дошао из народне бајке, извршио бесмртно дјело ослобођења и поново се вратио у бајку".

Треба рећи да се тај песник убио, да је скочио са једног моста на реци Сави, и издахнуо пред крај живота у локви властите крви...

Примери дворске - удворичке поезије

Владимир Назор је написао намењану песму

НАШ ВОБА

*Од љвожђа је, али у њом љвожђу куца
штоило срце. С руке, кад је ужас диже,
до облака љамних прамен свјетла сиче.*

*Кад хода, лед му под љејтама љуца.
И љако нас в о д и . Ми не знамо да л'
је*

*син садашњих дана, лик из древне љриче;
ми крочимо за њим увијек чвршће и даље.*

И у нама вјера још снажније ниче.

Удворичка песма? Да, веома искрена.

Омладина је певала још искреније.

*Друже Тишо, оче домовине
љрими љоздрав своје омладине.*

*друже Тишо, наша мила дико,
љоздравља ље мало и велико.*

*Друже Тишо, љубичице бијела,
љебе воли омладина цијела.*

*Друже Тишо, љи си нам једини
који дајеш љраво омладини.*

*Поздравља ље и сљаро и младо,
друже Тишо, љи народна надо.*

*Друже Тишо, ми љи се кунемо,
да са љвога љуја не скренемо.*

Душан Радовић, у једној од "идеолошких сликовница" намењених најмлађима, објавио је веома искрену песму Жеља девојчице:

*Процвјетало у Тишовој башњи
бело, жуто и румено цвеће.*

*Зайевала сеница на љрани,
крај Тишова крова и љрозора.*

*- Волела бих да сам и ја љицица,
да сам љицица или љубичица.*

*Кад се Тишо од рада умори,
да га моја љесма разљовори ;*

*да га моја штоила љубав срејне
кад љољеда на бокоре цвјетне...*

И може да се наведе барем још хиљаду песама наших знаних и уважених књижевника, посвећених у славу "оца домовине", чак и када он ту славу и љубав није заслужио.

Оскар Давичо : "Тито" ("Не, Тито није ни мађионичар, ни врач погађач, ни срећни добитник у иври извлачења згодишака у политичкој класној лутрији. Он јесте пролетер на челу КПЈ, авангарде радничке класе, али ни једна победа ни њему, ни КП, ни радничкој класи, ни народима ове земље није ни случајно ни неслучајно поклоњена").

На крају овај блок Књижевности обогатен је врхунским следбеничким џамфлејшом књижевника и марксистичког теоретичара и филозофа Радомира Константиновића : "ТИТОВА МИСАО" :

" Ових дана не знам за леишу џесму од оне коју сви џевамо : Друже Тито ми џи се кунемо", у коме Вођу проглашава "великим мајстором историје" и "генијем".

Према Константиновићевим речима, Тито "џеније јесџе ГЕНИЈЕ СТВАРНОСТИ ШТО ДОЛАЗИ ДО СВЕСТИ, и заџо је џеније свих : бравари, филозофи, сељаци, кућне џомоћнице, осећају њеџов џлас као свој, и џо ЈЕСТЕ њихов џлас. Кад џовори он, маршал Јосиџ Броз Тито, кућна џомоћница, са крџом у руци, уздиже се до маршалских висина; кад не налази реч од џрве, или му џоџлед изџуби реченицу на харџици, или кад овлажи џрсиџ да би окренуо листџ (ПА СВИ СТРЕПИМО, ПРИЗНАЈМО ТО, ХОВЕ ЛИ УСПЕТИ ТАЈ ЛИСТ ДА ОКРЕНЕ - моје истицање, М. Л.), и џу, у џаквим џаузама, ОН ДОБИЈА, ПРОДИРЕ ЈОШ ДУБЉЕ У ОНЕ ЗА КОЈЕ И ИЗ КОЈИХ ГОВОРИ, џрџиварајући, као на Суџјесци, или као џред Сџаљином, у џобеду оно џиџо би, засиџа, за џолике друџе био џораз", итд.

Овај велеумни, свезналачки, несумњиви жал за "великим мајстором историје" преузима и прештампавач и тзв. "ојозициона" "КЊИЖЕВНА РЕЧ" | 166 / 10. мај 1981, стр. 2 - лист Књижевне омладине Србије - скраћено КОС! - У уредништву су : Давид Албахари, Никола Вујчић, Милорад Вучелић, Александар Јовановић, Новица Милић, Мирослав Прокојијевић, Јелена Сџојановић и (главни и одговорни уредник) Гојко Тешић. У издавачком савету овог листа су : Борџије Вуковић, Сава Дауџовић, Драџан Драџојловић, Александар Јовановић, Слободан Косџић, Слободан Павићевић, Мухарем Первић, Гојко Тешић, Саша Хаџи Танчић и Пеџтар Џвеџковић.]

Обележавајући прву годишњицу Титове смрти, листџ књижевне омладине Србије, објављује два велика ратна портрета Вође аутора Ж. Скригина : Врховни команданџ друџ Тито на Бојовној џланини 1942. и Врховни команданџ друџ Тито џриликом џредаје засџаве I џролеџерској бриџади, Петрово Поље 1942.

Књижевна реч објављује и текст Јаре Рибникар : "ШИРИНА И ОТВОРЕНОСТ" (одломак из предговора књизи "Тито и њеџово дело" Драгана Марковића и Тиће Стојановића).

Уоквирену песму Ивице Вање Рорића "Тито брани дџесу".

Стихове Адема Гаџјанија : "Тито".

Ранка Иџрића : "Порџреџ маршала Тита".

Србољуба Павловића : " Кад умре несвакодневни човек".

Владимира Койџица: "Чисџ дан у мају".

Шта о свему овоме да се каже, осим да се призове у памет једна од тачних пословица балканског фолклора: Према свецу и џројар!

(ПОСЛЕ ЂУРЂЕВДАНА 1997.)

Уочи Ускрса обишао сам забран на Палевинама.Извор Манастиричке реке.

Моји преци су се насељавали крај шумских извора.

Крај извора Рајкове реке изнад истоимене пећине (Мајданпек), крај извора Манастиричке реке.

Рајково, које је основао далеки мој предак кога су Турци обесили тамо - данас је пусто.

Палевине - такође.

Син ме је фотографисао усред рушевина куће покојног Петра Лукића (1900-1972), чији је отац био млађи брат мога прадеде по оцу Димитрија Лукића (1870-1914).

Не и на гробљу покојног Петра Лукића. На гробљу напуштеном у шуми.

Лукићи су поседовали око 15 хектара ту, сада нико о тој земљи не брине.Ни о гробовима.

Два и по сата треба пешачити од Мишљеновца до шумског имања на крају јужног атара.

У Мишљеновцу живе мој отац и мајка. Он је ушао у 72. годину, мајка у 66. Она делује старије од оца.

Отац мога оца умро је прерано, у 63. Отац моје мајке нестало је пре неколико година, а затим га је Пек избацио на спруд мртвог у 77. години.

Мој млађи брат Александар ушао је у 40. годину. Он има само једно дете, ћерку.

Ја сам ушао у 47. годину живота. Мој старији син ушао је у 17. годину, млађи у 12. годину.

Моја прва жена умрла је прерано, уочи свог тридесетог рођендана, под још неразјашњеним околностима на годишњицу смрти ЈБТ.

Мој брат је објавио четири књиге песама. Прочуо се, као врло млад песник, песмом Пољска мушџикла.

Неке књиге није могао да објави, остале су у рукопису.

Као што ни ја многе рукописе деценијама нисам могао да обелоданам.

Збоџ чеџа?Збоџ чеџа?

О џоме би се моџла написати књига!

То онемоџућавање, које је долазило од џродужених руку Моћи у џами сакривене, било је џриродно и очекивано.

Били смо упућени на Светлост, дословно,
као песници. Једино је она могла да нам помогне.

Једино је она пружала извесну наду
усред дугог тунела мрака, века и епохе.

(Среда, 7. мај 1997)

9

(СЛАВУЈ)

Среда, 9. јули 1997. *пре подне.*
Библиотека школска. Славуј је улејео, кроз прозорчић
за вентилацију.

Можда се склонио од пљуска?

Стојао је на једној од полица у полумрачној
просторији библиотеке. И онда, уплашен мојим
уласком, залепршао. Слетео на компјутер.
Славујчићу, не бој се!

Отишао сам да купим новине, претходно
повукавши завесу: отворивши јаче прозорчић.
Други је славуј пиштао, напољу, облетао око
прозорчића. Излетеће, док се не вратим,
поверовао сам.

Вратио сам се: у Библиотеку је улетео и други
славуј - мужјак.

Скакуће иза ормана са књигама,
пишти.

Женка се шћућурила иза мојих леђа.

Можда су се они иду уселили
када сам оишао на годишњи одмор
(28. јуна 1997. године)?

Не.

Ко их је послао?

Птице небеске, да праве друштво,
књигама и мени? Случај, анђели, Бог?

Не бојте се, славуји.

Не ударајте кљуновима и крилима о стакло.

Слобода је испред вашег носа!

Испред вашег носа!

*Речи не могу изрећи,
већ само наговестити.*

*Зар је требало године да прођу,
да би почела да свира на мени?*

*Мада ми се чини да сам, у ствари,
добар део ноћи свирао на жајдама.*

*(Гајде прво треба надувати
да би из њих могао измамити најневероватни-
је
ионове.)*

Синоћ је обилан пљусак изазвао саобраћајни
удес и колајс на Ибарској магистралу.

После 22:30 ч.

Свађа и сумња, признање и просветљење.
Јесам ли ја само обични љубавник?

Све што је најисано о "љубави",
све оно што сам

стигао да прочитам не вреди лулу дувана!
Није потребна "снага", већ умеће.

Говору шела нису потребне речи...

(Жена у тами пролећне ноћи не чека витеза
већ правог јелена огромних рогова
који испушта мошус, мешавину опојну мириса
као земља и трава после обилног пљуска.)
(На свету нема преварених, већ верности
и чежње за нечим дубљим
и страшнијим и лепшим
од крикова фламингоса и анђела.)

Склонили смо **Сабрана дела Јосипа Броза**
у мрачне ормане, и многе друге књиге идеолошке, јед-
ноумне. *Комунизам је био леш, одложен у орман.*
Било је природно, логично да се леш извади из
ормана, да не смрди у кући, и да се мртвац закопа
на гробљу. То се није догодило у Србији. Зато се
нисам учланио ни у једну опозициону политичку
странку. Ниједна није имала довољно снага и воље да
обави неизбежну сахрану... Знао сам да ће бити
изгубљено десет и можда чак двадесетак година, што
није страшно по странке, али јесте по народ...

Догодило се нешто стварно, невероватно,
обистиниле су се најцрње слушње...

И тек треба да се догоди још нешто
горе!...

Није се догодило оно једно једино што је тре-
бало и могло да се догоди: одвезивање Гордијевог
политичког чвора...

РУШЕЊЕ ЈЕДНОГ КУЛТА И ЛЕГЕНДЕ

*Демократизам и подлост њисаца; љомиле дели-
мичних истина*

Објављена је, поред многих других, и књига
ЈУГОСЛАВИЈА О ТИТУ - Танјуг, 1980, из које
је главни уредник најпознатијег послератног
књижевног часописа "**Књижевност**" објавио избор
под насловом **Књижевници о Титу**.

"На питање шта смо, и ко смо, и како ћемо
оистинити то... да нас више не испија нејравда, да
нас више не троши несвесит, на питање шта смо и
чији смо, и чији можемо и хоћемо да будемо да
бисмо остали и у појитности остали СВОЈИ.
Одговорили смо, синоћним криком радосне
обавезе, да смо Титови", пише Марко Риствић.

(Титови аологећи.) - Милан Богдановић:
"Тито је наш, ми смо Титови".

Александар Вучо: "Тито је дошао као
човек који је смело из наших вековних стирељења,
из ођна зђаришта робовања и љокоља, извукао са-
соносну формулу која је, сједињена с формулом
научној револуционарној решења и примењена у
нашем животи од 1937. до наших дана, љоказала
своју недвосмислену живитност и живитворност,
своју човечну душу, свој дубоко логични ум, своју
делотворност. И Тито је остао жива ствара
наше самосталности и слободе, наш оитимизам,
наше достојанство, наша антизаосталост, љобода
над нашим уклетим средњовековљем..."

Главни уредник. В. Крњевић, **Књижевност**,
на ударном месту часописа (6-7 / 1980),
објављује блок текстова - ДОКУМЕНТА.
Текст Ива Андрића: "Тито - зашочник
мира", написан 1973.

Едварда Кардеља: "ТИТО И КОМУ-
НИСТИЧКА ПАРТИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ (говор
одржан 28. 12. 1967. године у Београду, на свечаној
седници ЦК СКЈ, посвећеној 30 - годишњици
Титовог доласка на чело КПЈ).

Мирослав Крлежа: "Име Титово" ("Тито,
то је славолук између мрких и крвавих зидина наше
средњовековне прошлости и иуи до цивилизације,
која више неће да буде робовање иуђим банкама,
иуђим неистинама и иредрасудама. То је каричеца,
која се кроз дим и мађлу наше заосталости ироби-
ла као усигани знамен над звјезданим барјацима
наше средњовековне прошлости...")

Све личи на једно монструозно ђубриште и шејкински ошад, на коме има толико одбачених и превазиђених драњулија. А и оно што се издвоји, у таквом окружењу, налик је на цвешове мртвих коприва...

ГРОБОВЕ множићесника и философа, пољитичара и прејородишлења, никаква сила не може сасати од зајичавања лујчајућих ђаса. Те речи записао је један балкански песник осетивши огромну беду која зјапи у социологији уметности. Изрекао их је пред сам почетак Другог светског рата, живећи у Београду, наслућујући приближавање пошаста. Тај песник је, без длаке на језику, видео : "Оно у чему оскудева наш век (двадесети), **СПЕЦИЈАЛНО ОВДЕ**, на овој географској ширини, у свим манифестацијама животиња то су личности. Мрске којије замениле су оригинале...У име пројреса (звучне етикетне револуционарне вербализма), уз помоћ марсистицке социологије уметности и естетике, једна шумска дружина, склона бандитизму, лойовлуку, подлостима, преварама, приремала је раздобље и шерен на који ће изаћи нешалантни и сумњиви књижевници, који ће задати њежак ударац литератури и култури".

Тај балкански песник је видео шта ће доћи врло брзо, био је свему томе сведок - не и саучесник. Нестао је у ратном вихору без трага: али његово пророчанство се остварило. **Књижевност Полета (конструктивна књижевност, корисна књижевност, или књижевност делимичних истина)**, која је устоличена само неколико година после његове ликвидације, и која је потрајала деценијама, траје и овог часа...Она има своју философију и поетику, али када буду дошле до ивице амбиса, први ветар ће их одувати. То неће ићи тако лако. Корисна књижевност је пустила дубоко своје корење, као пиревина. Она има свој однос према животу; они који је стварају, гнусобе живота, флоскуле, подлости и издајства, "сиде се да ошкрију, да не би тиме своје лешине у гробу учинили заднијим нешто што су. Они су сви нејорочни, њравични, чедни, дарезљиви, издашни према сиротињи и сиремни за разумевање и животи да жртвују. Нико се од њих не би усудио да анализира наслаге њраума у подвесном свету, да са болних месита скида кору и да приказује своје монструозности, жађења на свети и околину, ојаке десструкције које савајају у њиховим шелима поред толико нежељених бацула". (Један од најугледнијих писаца Конструктивне књижевности, Марко Ристић)

*

Кад су почели вишестраначки избори на територији СФРЈ, а затим и распад земље, нисам се учланио ни у једну од новоформираних политичких странака (ни у СПО, ни у Демократску)...Пре почетка рата унутрашњег који ће завити просторе бивше Југославије у црно, када је Милошевићева полиција сузавцем растеривала масе демонстраната, пре него што су 9. марта тенкови на београдским улицама затупњали, мени је било јасно: *Каква демократија!*

Југословенска пољитичка криза је комунистичка криза. Распад земље је зајочео распадом Савеза комуниста Југославије. Милиони људи што нису разумели...Сви су веровали да ће доћи до демократизације еволуцијом, победом несјособне ојозиције на вишестраначким изборима. Људи нису хтели да виде да су нове ојозиционе њартије створене по узору на владајућу, Милошевићеву. Појавило се мноштво вођа ојозиционих њартија и сви су

То бих, после листања дневних новина, да поручим стотинама хиљада читалаца тих дневних новина.

Свакодневно у престоници умире од неухрањености десетак пензионера. А на пријему код...лосос и гибаница. Шесдесет хиљада људи управља овом земљом. Десет милиона пати. Јер су, као славуји улетели у замку, из које, ево, већ неколико сати не умеју да излете. Излетеће!Излетеће!
Епур си муове!

10

(БЕЗ НАСЛОВА)

Ја више нисам онај који сам био
када сам све ово зајочињао.

У Француској 7
(УКС, Сала за књижевне програме)
око 2 поподне - играју шах. Књижевници.
Кад сам угледао нека лица,
устукнуо сам и изишао
да се надишем свежег ваздуха.

Овде ништа није написано
са унапред постављеним циљем.
Одлагао сам у Регистар
оно што сам бележио.

Да, кад би написано могло бити
као огледала!
Огледало може да одрази много тога,
а овде се оно најглавније губи успут,
као што вода цури кроз напукли крчаг.
Онај који пише покушава да изрази Целину,
а изражава само понешто
(детале, делове, чак ни њих све по броју).
(Четвртак, 5. септембар 1996, око 21: 15, Лабудово брдо
- Среда, 4. децембар 1996, Јованова 22)

11

(ЖИВОТ, ЉУБАВ, СЛАВА)
(у загрљају Вечности)

...То су царске помисли, величанствене,
као сунцокрети
у пољу, осмех судбине,
зрелост која је дошла у погодни час.

Месече млади, слико ноћног светковања.

Нећу умрети на рекама варвара.
Ова прекрасна осећања
пробудила је Вечност.

Отварају се кругови, који се шире
као кругови на води.

И Париз и Лондон мене чека,
као пријатељ стари. Свет је наш простран дом.

Те шуме јоргована, клисуре
и црквице хладне су као величанствене катедрале.
Већ хиљаду и више година није било
неслоге и рата на Светој Гори, ту је здраво семе
Старе и Нове Европе.

Морамо опростити другима много
Деца не дугују породици
и кући већ стварној љубави и Богу.

Свака жена која може родити налик је на Богородицу. Девичански мила и горка.

У Београд ће се вратити
Богородица Тројеручица
са слободом и краљевским инсигнијама,
са Светлошћу и сузама радосницама.

Повлачи се плима птичијих цвркута
и наступа плима светлости.

Књига објављена 1925. године у Паризу
и Михајло Лукић рођен исте године
у Мишљеновцу су вршњаци.

Књига неће застарети никада,
иако има извесних невештина.

Оглашавају се вране радосно,
као почетак викенда
162. је дан у години.

Мислио сам о оправданости извесне сумње,
мислио о поседу Преко Пека и о оном другом
на планини, на Паљевинама. Мислио сам
о разлици између планине и равнице. Није ствар
у надморској висини. Замишљао сам породицу
шумских потока, букове шуме, бачију
у Дубоком Потоку, шупље стабло са голуждрав-
им
птићима унутра и страх од отровнице .
Призоре виђене у дечаштву.
Све је друкчије него у успоменама.

...Вуче ме плима светлости
према путу просеченом кроз шуму према
пауновом репу и искону. . . Ходам испод дрвећа
и са мном иде црква.

Никада неће умрећи Отац мој, и Мајка моја.

На свој четрдсет и шести рођендан, јуна 30.
1996. године, негде око 5:25 изјутра
гледао сам како Сунце излази, гребене облака.

Погрешно сам у много чему
и преварило ме је много шта.

Човек с в е може победити, можда,
ако победи себе. Своје пориве и сумње.
Сунце се дизало изнад сањивог града.
Сунце се подизало све више
изнад злочина прекјучерашњег сутона,
изнад хаоса осећања и прећутаних подлости.
Будио се Београд .

Ко не жели да умре прерано , и да у траљама
остави много шта започето, као Бранко,
и мноштво кошница, као један од мојих стричева,
нека се не опире судбини, нека среди
осећања, као постељу иза сна...

Постоји један диван прозор
кроз који се види витка оскоруша,
кровови суседних кућа
и на широком видуку зеленило шуме.

Најбоље је друштво једном писцу, данас, он
сам себи. Писац мора бити спреман на то, ако је
доиста вредан, да га неће објављивати дуго.

Јер у већини изд. предузећа седе и даље они,
исти (толико је довољно за њихов опис).

Данас, заиста, треба нешто друго.

"Данас треба стварати много ; треба, дакле,
ићи брзо ; треба се, дакле, пожурићи полако ; треба ,
дакле, да сви хићи походе, да ниједан пошез не буде неко-
рисџан". вели Бодлер с њуним џравом. "Да би се џисало
брзо, треба да се џре џога много мислило, да се једна
џема вукла са собом у шеџњу, на куџање, у ресџоран,
скоро и код џубавнице. Ежџн Дџелакроа ми је рекао једноџ
дана - Умеџносџ је једна џако идеална и џако краџко-
џрајна стџвар да оруџа нису никада довољно џодесна
ниџи средсџва довољно добра. - Иџто је и са
књџжевношћу ; ја нисам, дакле, џрисџалица џресџ-
џавања ; оно муџи оџледало мисли".

Каква је књџжевност која се ствара данас?

Виспрени критичар зна, да су околности још
увек такве да влада банална историја и да се праве
мистификаџије, и баласт. Д. Ћосић, у једном свом
есеју о књџжевности која настаје " на крају "среџне
будућносџи" (КН, 1988), уочио је како су
Југословени најпре "службом и верносџћу идеалима, џри-
морани истџоријским условима, џрисџали на револу-
џионарну дисџиџлину и следбеничку џокорносџ ; џа смо
џосџали џокорни стџрахом од исџадања из аванџарде и
стџрахом од стџрадања џод " својом влашћу" ; џа смо
највише џокоравани кариџерама и џривилеџијама; џа смо
џресџоро и недоследно увиџали да смо у маниџуџацији
злџх, а веџиџх сила. Онда смо, и обмануџи и џокорни,
с џодједнаком искреношћу и лажју, насџтавили да
обожавамо оне који су нас џонџжавали..." Итд.

Ћосићу се чини да "наша умеџносџ овоџ
доба нема сложенији моралноџсихолоџки задаџаџак
од освџџавања и џумачења корена и чиниоџа
џокорносџи и џонџжења на који је идеолоџки и
морално џрисџао наш револуџионарни нараџџај..."
Има читалаца којима се допада ова реторика,
писца који је као првоборац и комесар учествовао у
стварању зла које је обележило читав овај народ коме
и сам припада.

Има и читалаца који другачије мисле, који не
верују. Много је лажи у нашем књџжевном животу.
Лаж је да смо имали дисиденте.

Зар је Добрица Ћосић дисидентџ?

Лаж треба раскринкавати у целини, у
друштву и у књџжевности, и све оно што уз њу иде,
а за то је потребно барем неколико живота. Мало је
један џудски век!

Када је реч о феномену и епохи титоизма, зар
није симџџомаџично да ми о џом времену још увек
немамо ваљанију соџиолоџко-џсихолоџко -
књџжевну стџудију, или уверљиво најисано
књџжевно дело?

О том раздобљу, о господару и госпарима,
прозборили су најубедљивије наши афористичари...

Вратимо се на почетак ове теме : *Посџџојао је
џрефињени облик цензуре, о којем је Киш осџтавио
краџко и несумњиво сведочансџво. И још увек су
живи, и акџивни, они који су цензурисали, џуџили
и сџречавали, и још увек џо цине.*

Овај осврт је написан после серије мојих есеја
о соџијалистичкој метафизџици...

Почео сам да пишем књџжевну критику и
есеје када се увелико распадала Титова Југославија,
али пре тога је био пад у укусима и вредностима.
Погледајте културне рубрике најтиражнијих дневних
листова : ко у њима и о каквим књџгама пише? Ми
више немамо , поред многих других ствари, ни
књџжевну критику, образ јој не може бити сачуван
оним што се објављује у појединим књџжевним
часописима, који се жилаво, али не и довољно твр-
доглаво, опире поплави и стихији која све руши пред
собом.

Личности које су се изјасниле поводом објављивања споменутог Селићевог текста, покушавајући да буду трезвени и критични, сврставане у односу на Истину, доживеле су (кад је већ утихнула тзв. полемика) да у једном памфлетском дневнику у наставцима буду жигосане као оцеубице и бољшевици.

У полемици је узео учешћа и широј јавности недовољно познати пожаревачки писац Драгомир Матић, објавивши у НИИ-у прилог **ДЕЦА СТРАВЕ** (6. март 1992), а који месец касније у "Борби" (15 - 16. август 1992) **АНЂЕЛИ НАСИЉА НАД ДУХОМ**.

Савићу се 1992. године привиђао ђаво, а деценијама није видео Сајтану.

У "Дневнику писца", објављиваном у "Борби", Савић користи синтагму "првенци у великом злу", иако Срби имају оригиналнији оријентални израз : ЈАНИЧАР (припадник привилеговане пешадије у султанској Турској ; јањичари су регрутовани понајвише од заробљене хришћанске деце и одгајани за крвнике властитог народа; играли су велику политичку и војничку улогу у некадашњој турској царевини; њихове су формације укинута 1826).

Титоизам је од успостављања свога режима обновио регрутовање - комунистичких јањичара. Неки од тих идеолошких јањичара успевали су да се успну до високих положаја, Вођиних везира. Ти јањичари су имали изванредну моћ прилагођавања комунистичком султанату и султану.

Пре више од десетак година, пишући есеј о Селимовићевом роману **Дервиш и смрт** под насловом *Проза о злу* (Књижевне новине, бр. 655, 30. новембар 1982, стр. 16 - 17) Савић пише да "Дервиш зна да и власи није айсолућно савршенство. Тај механизам има своје слабости, њукоштине. Истим методама, са којима се власи служи да би ојсталајала треба је и срушити. То значи лажима, силејкама, уценама. Чим је изабрао тај начин - то није ђобуна. То није борба за остваривање виших, ђлеменијих циљева".

Сва истицања у том заборављеном Савићевом тексту су моја. Савић појашњава - анализирајући моралне падове Нурудина - механизам власти :

"Није само механизам власи тајанствен ; тајанствен је језик, метафора је шифра, свака ђорукa је вишезначна, ђа самим ђим зло се може ђрогласити за добро, злочин за хумано дело, лаж за истину".

Да ли је М. Савић, пишући последњи наставак свога "Дневника" ("Оцеубице"), пошао путем Нурудина из Селимовићевог романа?

Покушај освете у литератђури апсурдан је.

Селић је написао успелију књигу од Савића, написао је - чини се - књигу какву је ђокушао да напише Савић, али то је далеко од онога каква би се сјајна књига о ђоме могла написати!

Анахронизми, фељтонски романи о периоду владавине тотализма - чему то?

Р. Драинац у једном свом тексту (*Пунојравна одбрана*) признаје да никада није волео једностране и безличне ђуде.

Прве, зато што су "змије : они расипају најгорчи отров светом".

Друге, зато што "безлични ђуди, као и друштво, не могу ништа паметно да створе".

Шта данас треба нашим писцима и нашој књижевности? Поред осталог и то, што је заговарао Р. Драинац - бијти ђроштив сђварана ђакшова са клановима, кликама, кођтеријама и масонским ложама. Није се тек тако, утуцавања времена ради, Драинац ругао са **демократијом**

Бог је ту свратио на дуже и рекао тихо оно што треба чинити.

Или је то можда био путник намерник прерушен у Анђела?

Нашао сам *Уговор са будућношћу* и остале папире тамо где сам их и оставио

Не беше то баш бог зна када!
Али се тако чини.

Невидљив неко повео нас је на велико путовање и ово је само једна од успутних станица.

*Не бојим се више. Нећу умрејти.
Блајословено Царсђво Оца и Сина и Свђтоја
Духа,
сада и увек и у векове векова. АМИН.*

(Трешје трепери , као лишће бреза,
као површина бара крајем августа.)

*Ојђи и ојђи у миру Госђоду се ђомолимо,
Госђоде , ђомилуј.
За виши мир и сђасење душа наших,
Госђоду се ђомолимо.
За мир свеја свђта, за неђоколебљивост
свђих Божјих цркава, и сједињење свих,
Госђоду се ђомолимо.*

*За ову свђту Целину, и за оне који са вером,
ђобожношћу и сђрахом улазе у ђу,
Госђоду се ђомолимо.*

*Да нас избави од сваке невоље, ђњева,
ђјасности и нужде, Госђоду се ђомолимо.*

Тројеручица се , после толико векова,
вратила у Србију,
на домак Четврте Рајске реке.

Из мишијих рупа не излазе само мишеви,
већ и витезови,
преокрет и провинције заборављене,
јата кокошака које су пропевале, ројеви муха.

Наступио је, заиста, преокрет
не са ведрином топлог дугог лета
већ прибирањем Духа...
(*Ушорак-среда, 10-11. јуни 1997.Београд*)

*

Не могу ме зауставити
уредници и они који дижу јазове
као крдо даброва.

Јер ја сам дивља река
која се улива у море
не у сујету професора универзитета

Разумем жестину амбициозних
који долазе одоздо

Ја се нисам улио поподне у Мртво море
већ у једно ново и црно
Јуче и Прекјуче

Улих се у сребрна језера
слатководна и бисерна...

Ја сам река чији извор нико видео није

Ја сам река која у свом горњем току понире,
понекад

Нико о тим понорима ништа не зна...

*

Није нас формирала народна песма
Ни читање романтичара, ни слушање предања
можда филмови, и књиге о Дивљем западу?
Живот на селу са обавезама већ у седмој :
чување стоке, волова ружних, крда свиња
- све је то сада (после четрдесет година)
- далеко, скоро као нејасан сан.

Чини ми се да се Дух спустио ниско, и да се
заплићем све више и више у неразмриве кучине
Филмови? Зар их није било премало
и зар не беху право смеће?

Не сећам се дома културе, импровизоване
биоскопске сале, већ грана храста
испред Дома. Мреже за одбојку
Не ни играчки (сваке суботе и недеље)
Не ни библиотеке, скромне
Сећам се коприва. И бурјана, иза Дома
И пастрмки у потоку
И бара по двориштима
којима плове патке
И пролећних набујалих вода

Поплаве. Муља. Житке блатњаве збиље
и јабланова пуних врапчијих гнезда...
(Читајући "Бележнице" Ч. Милоша,
22. фебруара 1997, око 23 ч.)

*

Бол у очима. Бол у костима.
Бол у глави. У читавом телу.

Једва гледам.

Грип?
Или нешто подмуклије?
Лаж, монџируми.
Накош лажи.

Почни од тога, од лажи
пред очима, на дохват руке.
Од себе,

од онога што потискујеш...
(Среда, 26. фебруар 1997. - субота, 1. март 1997.)

36

Пресвукли су кожу на време

Таква сорџа ће преживети ајтомски удар,
кашастирофе

37

Надиру одасвуда, из интјеррегнума пре свега
из њећина, из башџа, из њејела
из њусџих воденица, из рушевина,
из клисура,
из неочекиваних њраваца

43

Немилосрдно према лажима и савременицима
какво ће већ мрачно и тајанствено време бити
према сваком делу, уметнику, неискрености
и магли, оно својим лакмусом прелива

Бодлерове песме читао сам врло
рано. Професори књижевности, уместо да нам приближе овог песника, учили су нас *Науци о заобилажењу исџине*. Плашили су нас Бодлером као проклетником, бабарогом, сатаном. Јер га нису разумевали, нису схватили колико је био близак стварности Наличја. Своју прву, никада објављену, а заувек изгубљену збирку песама (изгубљену у администрацији СКЗ, 1968), назвао сам како сам назвао у знак сећања на та - читања и ишчитавања. Али нису били некомпетентни само наши професори, већ - и многи други, тобоже позванији.

Ја сам ушао у године, кад се више нема шта забашуривати : све треба да се каже.

И како се улазило у нашу књижевност.

Недавно је на једној од телевизија књижевница Ј. Р. имала свој промотивни наступ, одслушао сам га са "дивљењем". Кроз салон те "другарице" или госпође пролазили су и неки од оних писаца које сам ценио. (То не би било ништа лоше, да тај салон није био под "кишобраном" највеће моћи у држави. Прво се пролазило, изгледа, кроз тај салон, или кроз неки други, па тек онда кроз врата Просвете, Нолита, итд.)

Мени, иначе, и после свега, пуца прслук за оно што причају "диносауруси" и "фосили" нашег тзв. културног живота. Они наврћу, поново и поново, млин на своју воденицу (не виде да их је време самлело). Они су мртви, и они који им дају простора на својим телевизијама и у својим издавачким предузећима, такође су - љубитељи некрофилије. Момчило Селић је, не тако давно, започео дијалог о нашој духовној клими, али је тај покушај на чудан начин утихнуо, јер многи, ако не и већина, нису још спремни, да се суоче са многим стварима, са истином - пре свега.

Сетите се Селићевих речи :

" Ако све ово и преживимо, и ако се ништа биџно не буде ѡроменило, ако нам се уз Башџића Јовановића и Анџонија Исаковића, уз Слободана Милошевића и Радомана Божовића, озваниче још и Драгослав Бокан, Војислав Шешел, Милисав Савић и Радослав Брајџић, ако нас у двадесет ѡрви век уведе Милић од Мачве (Косџур Радованов), ако нам Милован Ђилас и даље буде делио лекције, ако овде, као у Чешкој, не буде изгласан закон о моралџоријуму, од бар десет џодина, на јавну делатност људи који су све ово својим умом, срцем, и мишићима, саџрадили, одржали, и који џа и даље држе онда Срба више биџи неће, џшман као ни Србије, без обзира на џто ко се буде башкарио обалама Саве, Дунава, Мораве или Ибра. / Монџоли су данас народ од 4,5 милиона, џамћењем још закуџани за Аџилиноџ наследника (а Лењиновоџ, Сџлањиновоџ, и Брозовоџ ѡреџходника) Џинџиса : великана који је вероломџивом, лажју, и џерором - уз војну силу - усџановио царџтво које се ширило, као болесџи, све до наших обала, ѡре неџо џиџо су се варвари враџили у своје јурџије, да своју срамџиу славе бар још хиљаду џодина".

Сетите се реакција на Селићев текст, једне, друге стране, сврставања.

М. Бећковић је сматрао да је Селићев текст "сјајно најисан, ѡреџивно насловљен, чедан као ваџира. Сличан ексџлозији меџана у рудницима. Именовани су сџоредни, чесџо случајни, моџу се лако замениџи друџима. Само један је незамењљив, а џто је сам Селић. Већ не џамџић коџа је све ѡменуџо, само неџа неџу заборавиџи. / Текст џи је ѡџџресан и нико ко џа чита није сиџуран да неће наићи на своје име. Нема друџе рачунице осим оне да му се ѡриџовори да је некоџа ѡџиџедео. А најмање је иџиџедео себе. А када је неко бесѡџиџедан ѡрема себи, сџиче ѡправо да џкавак буде и ѡрема друџима. (...) Ко би хџиџе да џа боље разуме, ѡребало би да сџане на неџово месџо. Најѡре да недужан робиџа, ѡџџом да живи као изџаник, а онда да се враџи и ѡџане ни џшмо ни овамо. / Писџима најѡре ѡуџају ѡриџила. Овакав истџу је ѡрви, али неће биџи једини. Најављује и како сџоје ѡриџила народа. И као да се све руџи, неџо и ѡрџиџиџује и

Ову књигу је стварао, првенствено а у т о р , који никада није робовао постојећем, већ традиционално устаљеном убеђењу по којем - како пише Данило Киш - није *писац* *штај* који *тврди* и који зна да *говори* о својој делу, *не* је *што* искључиво *право* *критичара* и *чишћаоца*, као да је *писац* *сомнабул* који је *писао* своје дело у заносу неког *мрачног* *надахнућа*. Тај *последњи* *фејш* *романтичке* *школе* и *боемије*, као *њеног* *законског* *наследника*, и *дан-данас* се *уважава* и *пайаџајски* *понавља* у нас, а све је *што* *заправо* или *покушај* да се *писац* *ослободи* *напривања* *радоznалих* или *понављања* *једне* *схеме* у *чију* *бесмисленост* *још* *нико* *није* *хтео* да *посумња* или *барем* да је *каже* *јасно* : *што* *звучи* *скромно*, а *ореол* *мајичког* *осијаје* *око* *главе* *богом* *надахнутог* *писника*, *недирнутог* *као* *ловоров* *венац* (Данило Киш, ПО - ЕТИКА, књига друга, Мала едисија ИДЕЈА, Београд, 1974, стр.76).

Сматрам срећном околношћу то што сам на време (као млад човек) пажљиво прочитао и упамтио то да је Киш "дрзнуо" у једну "светињу", при том изричући нешто што сам одувек прихватао као своју истину: " ја мислим да је *писац* *исто* *свесниан* *система* *своја* *дела* *колико* и *критичар*, *исто* је *што* *лико* у *штању* да *та* *рашчини* *као* *што* је *био* у *штању* да *та* *сачини*, да је *исто* *и* *тако* у *штању* да *та* *рашчлани* *колико* и *критичар* или *можда* *још* и *боље* (*истицање* - М.Л.), и *они* *заједно*, *писац*, *критичар* и *чишћалац*, и *не* *тврде* *ништа* *друго* да *чине* *не* *што* да *реконструирају*, *свако* *на* *свој* *начин*, *систем* *једног* *дела*, *како* *би* *рекао* *Бард*, а *не* *његову* *поруку*. *Не* *видим* *зашто* *би* *тај* *писац* *био* *мање* *равноправан* *саучесник* " (Киш, исто, стр. 77).

Нашим књижевним, друштвеним и приватним животом влада СТРАВА.

До пре само десет година цветала је *Конструктивна* *књижевност*, а *последњих* *година* *се* *размахала* *Синзорска*.

Злокобни духови нису изумрли. Столују иза тапацираних врата и у оним најдубљим круговима Пакла и Ужаса. Припадају котеријама. Бодлер је сматрао да песник не припада ни једној странци, а то би - верујем - посебно морало да важи за књижевног критичара данас. Књижевна критика је нешто што можда и не постоји, овде и сада, у правом смислу речи. Не призивам строго критиковање, критику ради критике.

У изврним *Савешима* *младим* *књижевницима* (нарочито у поглављу 4. *О строгом* *критиковању*), Бодлер вели: " *Строг* *критиковање* *тврди* да се *применује* *само* *прив* *задржених* *поборника* *заблуде*. *Ако* *сте* *јак*, *удар* *исти* *на* *јаког* *човека* *значило* *би* *за* *вас* *у* *привасности* *се*; *чак* *и* *ако* *се* *разилази* *у* *неким* *шт* *чкама*, *он* *ће* *у* *век* *бити* *уз* *вас* *у* *извесним* *околностима*. / *Постоје* *два* *метода* *строг* *критиковања*: *кривом* *линијом* и *правом* *линијом*, *која* *је* *најкраћи* *пут*..." Бодлер препоручује метод праве линије.

И додаје: " *Промашено* *строг* *критиковање* је *жалосниан* *несрећан* *случај*; *што* је *стрела* *која* *се* *враћа*, *или* *бар* *вам* *огули* *шаку* *полећући*, *метак* *чији* *одскок* *може* *да* *вас* *убије*".

Примера *промашеног* *строг* *критиковања* у *нашој* *литератури* има од Вука до Скерлића, и од Скерлића до данашњих дана.

Много има *малограђана* у *књижевности*, *светској* и *нашој* *домаћој*.

Бодлер се *гадио* *привасне* *руље* *српних* *људи* *која* *свуда* *штуца* / *под* *бичем* *Задовољства*, *крвника* *љуби*, *рада* / *да* *на* *ројскоме* *пир* *бере* *кајања* *штуца*. И *изабрао* је *тугу* - *т у г у* *п р и* *б и* *р а њ а*.

разговор са једним песником кога хвале и понавља: Немој гајити илузије ни према великанима, ни према себи јер сва су та створења ижђикала по мери једног времена и ограничења!

Ударци су примљени у младости: не узвраћај!

Расветли ту помрчину коју филују чак и ти старци који су се примакли Страшном суду

Карневали у знаку хлеба и игара начинили су и од талентованих песника лутке - неки се чак тиме и диче!

Немилосрдан према недовршеним опусима према полуистинама и блиставим каријерама које су омогућили Сатана и помагачи, немилосрдан према рукама које су придавиле Истину, свесно или несвесно, буди као Време!

Прелј се преко међа које су поставили, које још увек постављају, које ће увек постављати, позивајући се на нека света начела!

Нема међа, нема хијерархија!

Међе су насиље, нашминкани мртац, мумија

Доста је *било* - *играча*!
говорио је Црњански 1922.
Ако је *расположење* *екстаза*, *нейосредности* *оно* *што* је *најдрагоценије* *у* *лирској* *песми*, *онда* је *слободни* *стих* *она* *рафинована* *примитива* *која* *се* *јавља* *на* *врхунцу* *развијка*.
Неминовна, *неизбежна*, *победоносна*.

У *поворци* *смешних*, *остарелих* *форми*, *у* *тунђули* *привасних* *израза*, *као* *некад*, *панићом* *у* *Риму*, *тихим* и *нечујним* *ритмом*, *у* *наше* је *доба* *ушао* *слободни* *стих*: *као* *једна* *занесена*, *мисирска* *игралица*, *извикана* *и* *исмејана*, *а* *која* *у* *својим* *слободним* *покретима* *има* *више* *екстазе* *и* *лејоше* *но* *сва* *гомила* *ћелавих* *сенатора*...

45

Друга генерација монструма огрезла у комфор, крв и лаж

Лаж. Лаж!

На лажи су порасли.
Рекао сам то већ једном
и понављам опет!

Мајмуни су душевнији
од погромаша и свиња

Кловн с цвикерима, економист, веле
соли памет
председник владе лаже

Струја је опет поскупела

Ко буде гајио козе
има шансе да преживи

На тој великој лутрији званој Броз
јављају се, опет, они срећници
чију је премију извукао лоз
Фукару нашу ми нисмо упознали
као ни коб робовања, до дна,
под Турцима. Наше посрнуће
нашу несрећу само Бог зна.
Гробови, и из њих изникла трава.
Јављају се, опет и опет
памет соли - најгори : Деда страве.

(Ушорак, 8. април 1997. Око 21 ч.)

(Есеј о уредницима јазова)

Несанице дубоке бразде ору.
Време открива нитковлук.
Схватио сам, пред зору,
страшну мору
која до последњег даха
сваког уредника прати
као сенка. Коб.

Не може их опрати
ни Сава, ни Морава.
Нити ће им смирај
пружити гроб!

Пробудио сам се око пет поподне
Сан се затварао као цвет

Светлост на дворишту, у Мишљеновцу
Светлост на роштиљу, у Зеленику

Светлост у бубњу матере
Светлост у даљини

Кад се неко роди,
поново се рађа предак
који није стигао да посвршава небеске налоге

За оног који плива кроз замршене
снове, крви и делте генеалогije
нема више тајни

Штета што на српски језик није преведен
читав опус Константина Кавафија
што објављују књиге и књиге
песника сасвим другачијих судбина, каријера
и могућности

Читавог живота подмећу рог за свећу
тврде пазар на улици, претендент и професор
транвестит, бисексуалац, медецинска сестра
масон, тишлер, бивши удбаш, доцент

Сви су у праву, сви су невини, зар не, чисти?
Судбину нам и будућност и опстанак кроје
исти.

Секташи. Прозелити. Барабе.
Фарисеји. Нихилисти.

Сви су дрогирани. Интелигенција, писци.
Шефови Отпада. Чланови
братства по несаници.

Гласачи, пропагандисти, народни посланици.
Све је то најправио Домаћи Паук.

Да ли сам, као и Бодлер, изабрао тугу прибли-
рања (или је она изабрала мене)? Онда - не треба
никоме да се жалим.

Обраћајући се читаоцу, у уводној песми
ЦВЕТА ЗЛА, Бодлер вели: "Заблуда, грех и злу-
чост и шврдицење њлове / по духовима нашим и
шла наша киње, / крмимо милу грижу савести као
свиње, (истицања - М. Л.) / ко њросјаци шћо
своје буве и ваши шлове. // Тврдоглава у греху,
душа нам млако жали; / најлаћујемо скујо кад
било шћа ѡризнамо, / и ојетћ блаћним ѡућтем
весело корачамо / ко да смо сваку мрљу јефћином
сузом сћрали..."

У једном од Нацрћа за Предгвор
ЦВЕТУ ЗЛА, Бодлер је записао:

"Француска ѡролази кроз фазу вул-
ћарносћи. Париз, средишће и зрачење ојшће
злућосћи".

То је о својој земљи и престоници
написао један од њених највећих песника.

Шта да каже Србин о својој земљи, престони-
ци, почетком децембра 1996. године?

Када бих био много блажи у оцени од
Бодлера, то опет не би било добро.

По чијем би то укусу данас требало да буде
писац, или критичар?

Фаза вулћарносћи кроз коју ѡролази
Србија, и Срби, шраје ѡредуго. Не ѡетћ, нећо десетћ
ѡућа ѡетћ година!

Ко пише све ово?

Ово је написао човек чија је младост свршена.

Свршена је оног тренутка када је написао прве
текстове књиге о социјалистичкој метафизици, у
тренутку "кад (се) оно шћо мисли ућискује у оно
шћо чини - док се оно шћо чини уресује у оно шћо
мисли".

Јесам ли научио да читам свој дух, и да ли је
све остало дошло уз то?

Ове редове, као и све оне текстове који претх-
оде овом, - читаоцу је то, ваљда, постало јасно - није
писао неко "на извићачком логоровању", већ писац
који је годинама одбијао да буде ѡисац, писац који је
као човек желео да буде - како је то сликовито гово-
рио Николај Велимировић - слободан као и кај воде,
која се у ѡари слободне ѡење у незане висине, и у
леду ѡоново ѡада у незане дубине. Њен је дом,
као и дом аћмосфере, све докле земљин маћнеи-
зам дојире. За шћо си сузио дом свога живошћа? И
зћњечило га измећу два ѡлошћа, једног роћења и једне
смрћи? И једне шарабе комшијске и друге, шћако да
змија змију може довикнући, и жаба жаби на
конак ошћићи?

Ова књига је извесна врста изјашњавања.
Настајала је у отпору према оној књижевности и
књижевној критици какву су Срби имали деценијама,
какву још увек имају, и какву ће тек имати! Пред том
врстом књижевности и критике човек се у много чему
осећа обманутим. Одувек ме је, не кријем, привлачио
онај тип критике која у себи садржи извесну дозу риг-
орозности, критика коју не стварају надничари духа,
већ ствараоци који доносе на најприроднији начин оно
што нам није открила филозофија уметности, ни
естетичка анализа форми, ни наука, ни историја.

Реч је о оној врсти критике - да се послужимо
речима Гаетана Пикона - која не исћиче недосћајске
неког дела, нићи га саображава каквом идеалном
узору који га нужно надмашује, нићи је ѡак умањ-
ивање дела. Зар није ближа критика самој себи
када се бави критиком квалићетћа, нећоли кри-
ћиком недосћајска?

Немам илузија да је ова књига - савршена,
али је у приличној мери - хоћу да верујем - правична
(Бодлеров израз), што значи да има разлога за посто-
јање. Иако је писана без ѡардона, већина текстова у
њој је писана са гледишта са којег се отвара н а ј в и
ш е в и д и к а.

Бирај. Избацио сам је тешка срца и са осећањем пораза. Та напомена, одмах негде на почетку књиге, имала је, међутим, вишеструку функцију: одсликавала је психолошку атмосферу и сиви, сурови књижевни пејзаж у којем се одвијала полемика око моје књиге, а, с друге стране, сажимала је, једноставно и очигледно, цео теоријски проблем којим се ЧАС АНАТОМИЈЕ бави: коришћење докумената и монтажни поступак. Тако је, захваљујући том поступку, један текст из енциклопедије, неокрњен и неизмењен, постао, одједном, премештен у други контекст - субверзивним и опасним! Демонстрација јасна и недвосмислена. То су издавачи осетили и тиме ми, на теоријском плану, дали за право (бар приватно). / Та фуснота, уз то, била је још и тако-рекућ једина политичка алузија у тој иначе политички фаличној и очерупаној књизи, алузија отмена и вишезначна, једва осетна. Осим за фини слух оних који су задужени за алузије и који ми рекоше да оставим на миру Божјем кошаву да дува одакле већ дува" (Ното poeticus, Сарајево, 1990, стр. 26-27).

Ко су, дакле, ти људи задужени за алузију, финој слуша?

Издавач. И они, невидљиви који стоје иза њега. Још конкретније: НОЛИТ. То јест најконкретније: "Уредници и рецензенти: Никола Бертолино, Слободан Галођажа, Милош Стамболић (главни и одговорни уредник), Јован Христић" (подаци преузети из колофона трећег издања ЧАСА АНАТОМИЈЕ, Београд, Нолит, 1979).

Постојао је тај префињени облик цензуре, о којему је Киш оставио кратко и несумњиво сведочанство.

Није, дакле, могла да прође ни једна политичка алузија, ни она отмена и вишезначна, ни она једва осетна.

Кербери су (међу којима су и писци, који су стекли велики углед као писци) будно пазили да ништа не промакне.

Поред "кербера", постојала је, бујна као коров, критика против које се побунио Данило Киш, и не само Киш.

Киш је, на сву срећу, обелоданио свој час анатомије, он ту "причу" завршава маја 1977 године, уверен да ће она моћи "да послужи за очигледну наставу о декадентској укуса, о њаду (књижевних) вредности и естетичких мерила!"

Киш је препустио Будућим историчарима књижевности, да "објасне, из једне временске перспективе и са дистанце, како је и зашто дошло до овог и оваквог њада у укусама и вредностима. Да испишају зашто се наша критика дала контаминирајућом овом јеремићевском естетичком кича и да поштедне моралну одговорност критичара због њиховог ћушања и њиховог саучесништва!"

Опоре, али истините речи.

Будући историчари књижевности треба да крену од Кошаве. Оне која је дувала деценијама, оне од синоћ, која је она од јуче, од ове која и даље дува...

Предстоје толика неизбежна и болна суочења!

ПИСАЦ - КРИТИЧАР - ЧИТАЛАЦ

Хајдемо сада далеко, каже у једном трену Бодлер.

Ено мртве Године зову мене / са небеских балкона, старински одевене...

Сонет Прибирања Бодлер је објавио у "Европској њиви" 1. новембра 1861. године.

А у писму мајци од 6. маја 1861. Бодлер вели: Сам сам, без пријатеља, без љубавнице, без кичења и мачета, коме да се појалим?

Опет Балканом кружи нечастиви,
као некада читавом Европом баук.
у Кућу светих ратова је, кажу,
стигла Истина, из града беже грлати,
поворке дуге, крадом, као лисци.
Лаж се споро одлива. Улицама јечи јаук...

51

(Бавећи се нумизматиком)

Ударити - не,
раз - открити једно по једно од облича
сатанских. Открити
јазавичје јаме, станишта лисичја.
Није то лако. Густо су ткане нити
навика, предрасуда, полуистина.
Иза старе школе, јабланови вити
и сви моји мртви...

Истина поражених
је неуништива. Шири се и даље паучина
преко свих ствари и људи згажених.
Душе се заплићу у разапете мреже, као муве.
Разапели су их идеолози и удворице,
академици, корисни писци и протуве.

Засели су на грбачу народа, синови
вукојбина. Крвави су клинови
на Крсту на коме је разапет, по други пут,
Неко Кома су мера малени и вечност.

Куфераши су постали господа,
устоличена је паланачка (над)просечност.
Литургија, личност и слобода
потиснути су, заборављени, збрисани...

Овоме има лека. Лек ће донети време,
смрт, беда, покајање, Свети Дух, отписани...

52

Пуно ми је срце нечеј безгранично
Пуно ми је срце радости

Довео сам до краја онако како желим
чишћаву флоту њаира до новој континенту
у ириситаниште из кога сам зайловио
јре многа, многа година

Зовем се Мирослав Лукић
Четрдесет и седам година имам
мање два месеца
Нисам Кристифор Колумбо:
Знам какав сам открио континент!

Ако њоживим још четврт века
здрав и вредан
Библиографија ће њосити имозантна

Али судбина, будућност и све остало
у рукама су Оца и Сина и Светиога Духа
(Среда, 7. мај 1997. Око 21: 20 ч.)

ТИТОНИК

"Титаник" је потонуо 1912.

ТИТОНИК, 1992.

Веровало се да је "Титаник" нерањив да му не могу ништа ледени брегови. И о ТИТОНИКУ су се шириле сличне гласине А онда...

Филм о "Титонику", видео сам током зиме 1967.,

када и Београд, први пут Покушавао сам да се сетим те ноћи, биоскопа, док девојка сјајна ока сређује утиске

- У дубинама океана још се може чути
музика раскошних лустера и оркестра,
крикова и фараонског проклејства,
балсамираног морском сољу!

Нису изврсни сценаристи скројили судбину!
Прича преживелих, потресна и уверљива,
не може се упоредити са ћутањем потонулих.

Двадесет година после, видео сам,
огромно ледено брдо које иде на ТИТОНИК

Становао сам у Земуну
на високим обалама Дунава,
доручковао цвет бадема,
обузет најдубљом чежњом
и тугованкама одсвираним на листу багрема
носталгијом неповратног, белих бродова

ТИТОНИК је пловио Дунавом
узводно, низводно, деценијама
упловио је из бајке
отпловио у бајку

Атлантик почиње чим отворим врата
Прави изазов за пустолове
Магелана и Кристифора Колумба
Није то оно што сам мислио да кажем
Мора се селe из помрчине пред моја врата
Чујем са степеништа таласе океана
таласе Јанисеја и вртлоге века

Привиђа ми се Јанисеј, Аријадна Ефрон
и њролеће у Сибиру,
Мишљеновац и Переделкино
Од мртвих се не можемо сакрићти
Они долазе из дубине снова

**Бродолом "Титаника" је трајао два сата
катастрофа ТИТОНИКА годинама**

Неко увек преживи катастрофу
и има их који ће испричати све
са сузама у очима
Због њих сам уплових у океан тих и бескрајан
Изгубили су се обриси
потконтинента и континента
Бескрај је плава као мастило којим пишем

Аријадна Ефрон је васкрснула
и прича нежно о стварима које је прећутала

Пастернаку у писмима. Каже ми :

Да је чистијав XX век био једно глумо љушо-

СОЦИЈАЛИЗАМ ЈЕ СТВОРИО СВОЈ
СОЦИЈАЛИСТИЧКИ ЖАНР, а он тражи - ж р и
в е .

"Видели смо да одлуком тражимо истину - како пише Глигоров - јер је лаж разоткривена. Шта нам у томе помаже? Ако смо били њреварени, на разум се не можемо ослонити. Морамо се ослонити на нешто друго. Шта је то? Уопштено говорећи, заљети нам омогућује многе алтернативе, но социјализам је морални жанр. - Избор између добра и зла њомоћи ће нам да схваћимо истину. Како се долази до тога избора? Ту се налазимо њред дилемом. Једни сматрају да се људи њдрижавају својих њнтереса, а дрући да се ослањају на своје идеале. За њрве, њдрижавајући се идеала је неразумно : идеали обмањују. За друће, њнтереси су бескрујулозни : моје добро је њиуђе зло. Лукачево вредновање нас, њоново, избавља из ове дилеме. Оно је израз вере; он се њозива на своје најдубље идеале..."

Феномен социјализма и стаљинизма је сложенији и дубљи, него што се на први поглед чини. Чак и најбољи социјализам, онај титовски, самоуправни, онај нацистички, какав се њредстављао светиу њосле 1948. године, није имао сушћинску црћу демократијизма.

Истину о њему ширили су властољубиви, а не истинољубиви, који једини могу да је открију. Мисао истинољубивих није изазов, већ побуна; по својој сушћинској природи, они се не боре за власт, већ само расправљају о њој. Власт воли да овековечи себе. Истина о јуђословенском социјализму са људским ликом, ширена је из круђова аисолућнога владара и вође; из тога окрића није могао доћи истинољубац који ту власт и тога и таквога владара доводе у питање. Могао је нићи у дубокој анонимности потомака оних грађанских породица које су добро знале да је свака жеља да се влада неодвојива од потребе да се убије...

СУРИ КЊИЖЕВНИ ПЕЈСАЖ

КОШАВА

Овај текст је настао 14. марта 1995. Можда сам њиме могао да отпочнем ову књигу?

Прва процветала шљива у Београду (можда она шљива испод шеих Мустафиног турбета у Вишњићевој улици?) , већ прецветава.

Кошава р у ш и и развејава цвет.

Последњи број "Књижевних новина" посвећен је покојном Кишу.

Синоћ сам дуго разговарао са једним од првих читалаца мог преобимног рукописа антологије српске поезије XX века. Дувала је кошава.

Д. Киш, у књизи "ЧАС АНАТОМИЈЕ", уз реченицу где се помиње први пут кошава:

"Кошава, јак и хладан источни и јуђоисточни ветар у североисточном делу Јуђославије, нарочићто у Подунављу и Источној Србији; дува њоглавићто у јесен, зими и у рано њролеће, досћижући брзину у њреко 100 километра на час; дува из њодручја Украјине и северног дела Црног мора њреко Влашке низије и Јужних Карпата; већином дува њри земљиној њовршини, до висине од 1 км, на махове снажним ударима, доносићи хладно и суво време; њо њрестанку кошаве (која њтраје некад и њо више дана или недеља) обично настаје краћи или дужи њериод киша и снега. У њролеће њејовољно ућиче на њољске усеве".

У напомени, стајала је референца: Мала енциклопедија Просвета, том I, стр. 704 (прво издање). То је био последњи комад терена који сам морао напустити : издавачи су ми поставили часни услов: или - или. Или ћу избанити ту фусноту о кошави, или књига не иле у штампу.

Рођен сам неколико година после Другог светског рата; у породици сам упознао *наш морал*, ван породице - *њихов*.

1984. године, већ сам био ожењен, запослен као професор књижевности; мој син је у то време већ научио да хода. Читавом земљом у којој сам живео владао је тзв *нови морал револуционара*; описао га је Финкилкраут.

"Година 1984 није хипертрофија Закона. Тај нови морал револуционаран је по томе што забрањује да се забрањује : он уклања забране које обезбеђују ближњега од насиља, просио и јасно одбацујући појам ближњега. Дружи не постоји више : постоје носиоци силе, глумци који позајмљују своја уста анонимном говору историје и израју своју улогу у датом моменту : буржуж или пролетер, господар или понижени. Демаскиран, што јест не враћен истини свога лица, нешто са кога је здерано људско лице, класни непријатељ више није заштићен Законом. Тако почиње италијанско варварство".

Живели смо у њему. Маркс и Енгелс, Лукач - било је пожељно цитирати их. Сматрало се да не треба доказивати да је и најгори социјализам бољи од најбољег капитализма!

То схватање, пре свега Лукача, Лукач није износио и популаризовао да би се спасао беса Стаљиновог, већ зато што је у то веровао до краја живота.

Да ли је Орвел био у праву зато што су тридесете године биле изузетне - како на једном месту пише Владимир Глигоров - што су се морале доносити одлуке?

"Ако поимамо тридесете године - како пише Глигоров - , мислим да нећемо појединачно ако кажемо да су се људи у већем делу Европе налазили пред четири алтернативе : либерални капитализам, фашизам или нацизам, либерални социјализам и стаљинизам. Имајући у виду ове алтернативе, Лукачев став значи : стаљинизам је бољи од либералног капитализма. Бољи, у ком смислу? На овом месту, морамо на првенствено да се позовемо на чињенице. Тридесетих година либерална политика је доживела пораз. Морамо да видимо да њу није поразила нека друга идеологија, већ догађаји".

Каква је ситуација у Совјетском Савезу?

"Војни комунизам је донео велику привредну кризу. Није било снага да се ради о социјалистичкој кризи. Социјализам је давао доказе против социјализма. Међутим, комунистички су само политички успули, идеологија је остала истиа. Вероватно је на то утицала близина октобарске победе. До велике привредне кризе, либерализам је већ имао и многе друге политичке и идеолошке поразе. Социјализму је то био први пораз. Стаљинизам је изравнао рачуне.

...Избор између стаљинизма и фашизма је, како је Орвел говорио, избор у 'ујроби кита'. Међутим, избор између стаљинизма и либералног капитализма је драстичан пример идеолошке доследности. Но, без тога се не може замислити стварни социјалистички зајед. Све почиње оправдањем стаљинизма."

Лукач представља редак пример моралног и интелектуалног оправдања стаљинизма.

Лукач оправдава "тиранију. Оправдање тираније је крајњи случај вредносног одређења. Ко оправдава тиранију не може више да оправда ни један политички систем".

У чему је политички смисао Лукачевог оправдања стаљинизма? В. Глигоров пише: "Ако је најгори социјализам бољи од најбољег капитализма, у социјализму свака радикална промена води ка крајњој тиранији".

Каже ми да слободно пловим и да ме не брину огромне санте леда и историје ношене воденим струјама са северног и јужног пола. Ни китови, ни леђна пераја ајкула што круже око мога брода.

Ничега се више не бојим, океане!

Мало је пустилова који ће се усудити да нас преплове, чак и ако временом саграде нови "Титаник" и нови ТИТОНИК.

Сунце што бљешти и прљи претвара нас полако у пару, наше ће површине, кожа прста топлина и љубав претворити у четврто агрегатно стање То није катастрофа што ће нас (мета) физика подићи високо : високо у облаке већ вечно кружење уз помоћ Месеца, ветрова и громава Кренућемо на велико путовање - уназад или унапред, на север или на југ, на исток или на запад : богови ће рећи где следује нови преображај и где су потребни пљускови

"Титаник" је потонуо на дно Атлантика ТИТОНИК у ледене амбисе и тужне погледе балканске сиротиње и дворских песника

Шаљући песме - где и коме? - у ветар (зар и ветар није поузданији од арлекина који иду по ужету, спасеном са ТИТОНИКА, разапетом изнад Саве и Дунава), враћамо се на онај стари заборављени пут - пре "Титаника" , у време ТИТОНИКА

Виноград је обран (зар је важно који виноград?) и грождје се муља и већ навире густо црно слатко вино Пробаће га први - они који не воле вино, али и за нас ће остати довољно кад проври : адреса ветра је знана!

Није све онако како изгледа Не уједају све змије Змије милују језиком.....

Канаринке цвркућу, кад засја сунце или преплашено залепршају кад се појави мачор

Птичица у руци дрхти као девојче које гледа како палуба тоне

Сваки брег, сваки поточић и река, драго моје дете, певају о нечем другом, лепшем о уливању и преливању поток се улива у речицу речица у реку река у море јер ништа их не може зауставити да се саставе поново са океаном, величином океана, нашем величином

У сваком је поточићу садржана суштина океана

ОД ТИТАНИКА ДО ТИТОНИКА

XX век је на свом крају : ко ће написати шта је он све био, шта је у суштини био?

И од чега човек прво да крене ? Од смрти - смрти милиона људи? Да ли је и у једном веку људске историје било више жртава? Људски живот је највећа вредност на свету. И живот најбезначајнијег човека на Земљи вреднији је од свега другог. А у овом веку су убијали и обичне и необичне, и ко зна у име чега све не, немилосрдно, као што чини слепа сила, катастрофа.

Катастрофа - грчка реч - преводи се на српски језик као : *окренем, обраћам, преврнем*. Она значи и, а : *пројаси, слом; појресна изненадна велика несрећа; и б : догађај који доноси за собом тешке последице*. Она значи - поетски - у драмском стваралаштву - прекрет пред завршетак драме.

Катастрофизам, у геологији, представља теорију по којој је - супротно од актуализма (учења да је сва стварност непрекидна делатност, акт, настајања, самостваралаштво; теорија о душевном животу по којој је овај живот стално збивање, процес) - до данашњег изгледа земаљске коре и до других појава на Земљи дошло катастрофом, тј. силним поремећајима и наглим променама у природи.

Катастрофизам као да је обележио XX век.

Али, зар не беше и неких других векова који су обележени катастрофама?

У чему је смисао ових питања, која већ као да "миришу" на тенденциозност и пристрастност оних који их постављају?

Шта је кључ за XX век? Свођење биланса?

"*Две ствари не дају се свесити ни на какав рационализам : време и лейо. Од њих треба поочишати*" (вели Ч. Милош, у књизи есеја **КОНТИНЕНТИ**, Г. Милановац, Дечје новине, стр. 263).

Преузео је Милош, у ствари, речи Симон Веј о контемплацији времена као кључу за људски живот. Контемплација је "тајна која се не да свести ни на шта, до ње ниједна наука нема доступа".

"*Тајна заслужује поштовање - пише Милош. Кад човек не би био свесћан пролажења и свога животоа и свих људских ствари, не би био човек. Такође му не би било дослушно лейо, чија је сама суштина неистрајност и снага тренутка сујросстављеног пројизањају времена*" (Милош, исто, стр. 263).

Увидевши да је " стално размишљање о времену немогуће", како пише Милош, " јер би парализовало чинове, дошаптавајући како ће сваки чин бити узалудан", Милош закључује да "људи морају стремети, волети, мрзети, оснивати породицу, зарађивати, борити се. Њихови дани морају бити подвргнути дисциплини коју намећу неодложни циљеви" (стр. 263). Милош се сећа да га као дете нико "није посвећивао у страву противцања, сам сам на то напаша, имајући је дату некако од природе" (стр. 264).

На непуне две странице, затим, Милош приповеда о томе како је читао једну књигу за младе - књигу Фенимора Купера - дошавши до "замишљености над противцањем" ; она је "увек...човека пратила и никад га неће напустити, само се њен тоналитет ипак мења..."

"*Она је за мене била свети из бајке, као што је то још увек за већину људи комунистичких земаља*". "Америка је одвратна, сурова, примећује професор". *Комунистичка бајка је, према аутору синоменуштоа романа, привлачнија? Једини аргумент који наводи за то су речи професора из романа: "Штења што се комунистички свети распада", вајка се професор. У неким аспектима личио је на бајку. Све је у њему било чудесно и нестварно. Систем, људи, новац, вредности, на сваком кораку су те уходили и прислушкивали : најпре ти смеја а онда почне да годи. Схваћши да постоји неко ко узима озбиљно оно што говориш. Кад сам у Москви видео дуљачке редове пред књижарама, јада сам први пут поверовао у моћ књижевности..."*

Покушавао сам да разумем аутора тога романа, само неколико година старијег од мене.

Он је градио и изградио своју успешну каријеру (уредника и писца) у оквирима Титове комунистичке бајке, и било би, зар не, неискрено да он доводи у питање љубав према тој бајци?...

стицајем околности, имао сам сусрет са тим човеком као уредником највеће издавачке куће у земљи на чијем је челу стајао, оне године, кад је на сваки начин онемогућаван покушај рехабилитације по којој Слободана Јовановића - штампањем његових сабраних дела, после скоро јола века, - примио ме је лепо*. Понудио сам му рукописе књиџа које су доводиле у питање све легенде и бајке његове младости. Био је уморан од свега, сит свега; рекао је - са погледом великог спавача - да ускоро намерава да напусти место главног и одговорног уредника... *Што је, ваља рећи, истине ради, и учинио и нестјао, чинило се неистрагом, да би се после низа година, као из бајке, једним мађионичарским пошезом, вратио на исто место... Волео бих да могу да заборавам све те своје сусрете са главним уредницима, или уредницима поезије и прозе, у највећим издавачким кућама, оним државним, које су увек биле на мјести свемоћног погледа моћних и невидљивих пактџова, коџерија и књижевно маџијашких ложа; међутим, сећања се враћају и израћају из магле као и авеињски обрис легендарног ТИТОНИКА...*

* *

МОРАЛНИ ЖАНР ЕПОХЕ ХОКУС - ПОКУСА. Повест XX века је трауматска; обележена је искуством тотализма; доминантни морални жанр ове епохе хокуса, биће пренет и у наредни век и трећи миленијум.

"Берија, шеф Стаљинове полицеје, био је 1953. ухаишен, и одмах "искључен" из велике совјетске енциклопедије : ирејилациони су, као замену, добили чланак о Беринговом мореузу", како пише Ален Финкилкраут.

"Орвел је, наставља овај аутор, дакле, видео тачно. Може му се ставити једна једина примедба : оштимизам његовог пројизања. У 1984. је био фиксирао тренутак када ће се шоталишарна моћ извршавајући не само над бићима неџо и над историјом, и биће кадра да ујравља прошлџу, то јест да јој мења шок, да исправља грешке, да из ње брише смејње - људе или догађаје. Од љедесетих година, половина Европје је живела под режимом световног десџотизма. Традиционалном праву суверене моћи на животи и смрти шоталишарна моћ је додала нову посласицу : доушталала је или укидала, коме је хстела и кад је хстела, ПРАВО ДА ЈЕ ПОСТОЈАО".

* Описао сам тај сусрет, детаљније, види поглавље: **БУМЕРАНГ: ДНЕВНИК ПИСЦА. БОКСОВИ ПАКЛА...**

("Тај калитал треба разумети у широком смислу те речи што значи да он подразумева колико право као филозофију или идеологију толико исто право као технику прављења закона, уредби, прописа, правила итд.") Капитал субјективног насиља.

(" Као што знамо насиље политичара се сироводи помоћу специјалних институција - војска, полиција, судство - и примена тога насиља је организована и релативно јасно дефинисана...") "

Свака тиранија има своје наредбодавце, саучеснике и приушнике. Свуда они замањују и лажно представљају крајњу праксу субјективног насиља. Па и у уметности, наравно. Када пише о Вођи, прилично окаснело, најмоћнијем представнику једне друштвене групе, Савић избегава да реалније проговори о ДОМИНАТОРИМА. Јер говори о доминаторима, значи говори о ирибешном калиталу политичара - о субјективном насиљу. Савић је никако из "шињела" оне линије послератне српске прозе, која је тобож привидно, гајила "сумњу у владајуће идеологије и принчеве", како би рекао Данило Киш...

Све значајније књижевне награде у Југославији (за поезију, прозу, роман; као и све друге награде за остале области уметничкога деловања и прегалаштва), док је Ј. Броз био жив, али и годинама после његове сахране, функционисале су (и функционишу, још увек!) не као резултат објективног и промишљеног избора оног што је доиста најбоље у некој области (иа и НИИ - ова награда за роман године!), већ зависно од расположења моћних и скоро конспиративних басиона официјелне литературе, официјелне уметности, etc.

"Кумови" и "ирикумци" додељују висока уметничка признања својим фаворитима за заслуге неке бивше, вануметничке и конспиративне, са сигурношћу и важношћу моћних патрона књижевно - уметничко - мафијашких ложа! Не треба осуђивати награђене, зато што награде не додељују сами себи, мада сваког од награђених, који држи до себе и свога дара и прегалаштва, ако већ није излазео као ситари Џрњански, треба дубоко презирати, зато што је прихватио учешће у једној одвећ опскурној комунистичкој бајци.

У чему је смисао те бајке?

Један романописац одрекао се престижне НИИ - ове награде за роман године... Одрекао се, јер га је најао један од његових вршњака и ирепендената на исту књижевну награду.

Можда је нападач те године написао и занимљивију, књижевно убедљивију књигу? Мада је већина тих романа, деведесетих година, којима је главна тема била изношење на видело непознатих легенди о Титонику, само подигла мало прашине; њихови аутори су добро све што уновчили у медијском и новчаном смислу; док је вишегодишња димна завеса, у ствари, поново обавила феномен страве, у који, ако ћемо праву истину рећи, још нико није био довољно дорас-тао да задре.

Јунак нашег доба, тј. јунак награђеног романа о хлебу и страху, тј. сам аутор романа, каже сапутнику (путујућем амбасадору културе) да је као дечак желео да побегне у Америку.

Однос према протичућем времену се мењао, Милош је свестан тога, зна : "чак и кад не бисмо расипали никаквим дружим даштостима о јојединим историјским раздобљима, био би довољан за иостављање дијагнозе" - однос према протичућем времену.

Милош је знао : ПОЕЗИЈА СЕ ОДУПИРЕ ДЕЈСТВУ ВРЕМЕНА.

Чиме се одупире?

Памћењем.

"Памћење може да буде нејачно, - вели Милош, али оно ипак налази ослонац у линији, у боји, које садају у ствари овога света и иржују ујутисава за то, кад је памћење јачно и када се памћење вара" (исто, стр. 267).

Милош опевајући трагедију "Титаника", која је обележила почетак XX века, присећа се горких речи Џозефа Конрада о бродском оркестру који је потонуо свирајући мирно, уместо да буде спасен мирно.

Смрт је "главни јунак" XX века.

Српски и европски песник Александар Лукић, који се већ својом првом књигом У ВАГОНУ РОЗАНОВА уздигао изнад стандардних и провинцијалних токова тзв. корисне балканске и југословенске књижевности вели :

Смрт је гост који је дошао умивен и посребрен, кукајући и хвалећи себе истовремено. Тај гост зида кућу вечну и удобну, са девет ирозорчића.

XX век, шећерни гост нејознатих и осирвљеног, ирјује уиробе бродова, људи, и кризе букве шуме.

Или седи на мушцима и кокодаче да га сви чују.

1939. година је била важна, и 1993.

Побеђена је туберкулоза, али не райови и вестии о райовима.

Динамит је показао шта може, генетика ће бити моћније оружје.

Појомци ће наследити устисње и монструме. Пацифик има дно које је обликовао дух ифине.

На дну Атлантика је написана јовест века, од ТИТАНИКА до ТИТОНИКА.

Океанске дубине су подвукле праву црпу.

Европа је ирзовала ирбрзо и олаво, мењајући маје, парламенте, иодгревајући коша са уљем врелим и саму себе ложећи...

(Одломак из књиге ЕВРОПА, Београд, Време књиге, 1995, стр. 68 - 69.)

Књига овог песника бадила је у засенак све оно што се сматрало вреднијим спомена у развоју српске поезије у другој половини XX века. "Европа" је кренула од највиталнијих токова европске и светске поезије, и понеки од критичара, доста старији од песника, који нису сасвим придавили своју савест, осетили су то и рекли јавно. Они који су могли да подрже ову ванредну песничку књигу - српски елоитовци - оћутали су је, из побуда у које није тешко проникнути. Лукићу је пошло за руком да већ са тридесет и осам година напише књигу која надилази оквиру књижевности у којој је обелодањена. Те јесени, када се Лукићева "Европа" појавила, један од значајнијих српских песника - Иван В. Лалић - пише своју песничку опоруку "Четири канона".

Лалић је више него плодотворан песник, талентован, образован, али - на жалост и упркос свему - пореклу и повољним животним околностима - није имао црте генијалности, попут Александра Лукића.

Генијалност је смелост, писао је Берђајев. "Природа талената није органска, није онтолошка, већ функционална. Природа талената није универзална. У таленту нема жртве ни усуда. Талент може да ствара савршене објективне вредности, него генијалности. Он је прилагођен захтевима диференциране културе, он је усешан. Генијалности са савановишћом културе није узорна; талент је - узоран. У генијалности ирејери целовитија природа људског духа, његова жудња за другим бивствовањем. У таленту се овајлођује диференцирана функција духа, прилагођена захтеву који постоји свей. Генијална природа може да сагори, не остваривши у свету ништа вредно. Талент уобичајено ствара вредности и процењује се. У таленту постоји умереност и одмереност. Генијалност је увек - ирекомерна. Природа генијалности је увек револуционарна. Талент делује у друштвеном просеку, са његовим "наукама и уметностима". Генијалност делује у екстремима и зачезима и не познаје границе. Талент је послушност. Генијалост је смелост. Талент је "од овог света". Генијалност је од "онога света". У усуду генијалности постоји светлост жртвовања, која нема у судбини талента" (Н. Берђајев, СМИСАО СТВАРАЛАШТВА, Београд, Логос - Ант, 1996, стр. 146 - 147).

"Европа" је донела ДОБИТ, ону величанствену добит која се родила из слободе и смелости оног који је написао ту књигу.

Тајна књиге "Европа" је необјашњива, тајна слободе - бескрајна и неизрецива, као бездан (Старе Европе).

Разлика између Ивана В. Лалића и Александра Лукића је, поновимо, у судбини њихових талената...

Лукић је већ био написао са 38 година оно што је Иван В. Лалић покушао да напише на крају свога животног и стваралачког пута.

Извињавам се због ових поређења; Александар Лукић се пре може поредити са Александром Пушкином или другим европским јесницима профетима. Песник Александар Лукић је песник генијане воље, која је могућа "само зато што је генијалност пре свега воља, страсна воља за другачијим постојањем"...

У послератној српској књижевности - поезији, прози, оној која је објављивана и била доступна публици од 1945. године, па до данашњих дана, на прсте једне руке могли би се набројати аутори изразите генијалности. То је било време у коме су доминирали нихилисти и безбожници.

Време, у којем је била потиснута религиозност, и религија. Религија или религиозност је овде важна (зна то Чеслав Милош), због ИСТИНСКОГ СВЕТА, који је "ушмељен у погледу Бога, шоком многих векова...јружао образце уметнику који је имао наду да ће им се приближити не толико јуштем приближавања колико јуштем аналозија. Памћење је у шоме играло важну улогу, али некако помоћну, пошто се схватило да "идеализација", шо јест извлачење онога што је за дашу јоједину ствар најбитније, јесте неизбежна. У цивилизацији званој хришћанском, визионари су се, уопшлом, доста недовољно односили према Мнемозини, називајући је "мајком љалих природних муза". И ваља с љравом, јер кад је услед обезвређивања света, остала сама, она се нија показала као јоуздана водитељка" (Милош, исто, стр. 271).

Поузданије је било нешто друго деценијама: имати политичког њуха. Писати онако како да се свиди некоме (утицајним структурама, уредницима, etc.).

То поуздање је краткотрајно и бива срушено Вољом времена. Имамо толико хваљених романописаца и јесника, овде, које нико и никада неће преводити на свейске

Вођа је, пише Адамовић, "индивидуална потреба на колективну сликању". Вођа без следбеника је незамислив. Политички ауторитет вође најчешће исцрпује се због услова: први је надмоћност, неједнакост у односу вође и следбеника, једномерна комуникација; комуникација која је врло јака ка доле, ка следбенику, и врло јанана ка горе. Кад ауторитет прерасте у вођу, а овај у харизму, онда се комуникација прекида и нема дијалога између вође и следбеника. Постоји само монолош: наредбе ка доле, аилаузи ка горе, и у шом смислу није класичан пример само Стаљин, већ и Тито.

Тито је имао доминацију, способност да следбенике лиши својих права, и он је то изводио психолошки вешто, да следбеници не осете.

Тито је имао политичке виртуозности да следбенике лиши њихових права и да изазове у њима осећање да су због тога срећнији него раније!

Тито је имао и треће својство ауторитета - мистичност. Титу су многи јесци давали арибутије најприродноје.

То се постизало манипулацијом биографских података. Хитлер и Стаљин су помно контролисали изношење података из личне биографије, настојећи да се ништа не сазна о њиховим приватним животима...

Сви се слажу, осим најтврдокорнијих титонста (од Триглава до Гевгелије), да је друштвена група на чијем се челу деценијама налазио, како за време своје владавине, тако и годинама после званичне, Броз, није поседовала "ниједан друштво професионални кайиштал сем субјективно практикованој насиља".

Та друштвена група субјективно је практиковала насиље да би тиме "остварила у своју корист профитерске друштвене односе а за тим да би на тим основама дошла до друштвеној положеја, привилегија и профита. Пуштем субјективне примене насиља, чланови те групе имају - сјајистички гледано, што значи да се не ради о свим члановима те групе - велике шансе да стигну до позиција доминатора или виших. Можемо рећи да тако и тако примењивање насиља даје члановима ове друштвене формације могућности друштвене промоције. Није ли шо случај са члановима разних насилничких група? Треба знати да у Јужној Африци, за младе људе, лишене било каквој професионалној кайиштал (шупреба уврштити и финансијски кайиштал), оваква субјективна пракса насиља - убиства, уцењивање, ишд. - јесте једина могућност да уђу у друштвени процес стварања положеја, привилегија и профита..."

Књига у којој је ово добро уочено и записано, јрошла је сасвим незајажено у јавности. "Профитерски односи су створени - како пише др Говедарица - једино неједнакошћу способности у вршењу субјективној насиља: Тиранин има улед немилосрдној чиниоца насиља док је подређени - свакодневни грађанин - свестан своје немоћи јер не поседује сличан кайиштал..." За што - јер је јавност, као и читаво друштво, у основи било малограђанско.

Милосав Савић, и у роману "Хлеб и страх" и у свом "Дневнику јесца", не обрачунава се са стварним злочинцима и оцубицама, већ свуда, где му се јружи јрилика, замађује ствари и лажно представља крајњу праксу субјективној насиља. Он је шично Деше Страве, осредњи јесца, јровинцијалан и јарохијалан, и он, заобилази око ствари и не улази дубље, макар у "Дневнику јесца", у профитерске односе, у односе ДОМИНАНТ / ПОДРЕЂЕНИ и ВИШИ / НИЖИ, јер би у шом случају морао да се суочи и са неоспорном чињеницом, коју и он врло добро зна, да су јушловским друштвом у време Вође, Оца нације и шипоизма, доминирали политичари, као друштвена група они су поседовали "шри кайиштал који им служе да остваре профитерске односе: Кайиштал политичке. Кайиштал права.

Постоји извесна монолитност, слична монолитности публицистике и штампе, којом је отпочео тајни или псеудо час *анатомије феномена титоизма*. Та монолитност не допушта тако лако да се упозна драж јавног часа анатомије феномена, јер га скрива. Сирова проза, или публицистика, макар поседовала највише квалитете, не прелази црту монолитности, нити је подрива. Српска проза, не заносимо се, још очекује своје Флобере, како једном рече Парандовски, који би као пустињак из Кроасоа понављали наглас сваку реченицу која им се рађа под пером.

Било је у српској прози неколико подстицајних покушаја, написаних књига и написаних речи о феномену титоизма, и оне су ишчупане из своје природне средине - епохе, гласа, мимике и геста, и ти покушаји су нешто више или мање - елипса или хипербола, више сужавају него што кондезују значење феномена титоизма, или га напросто проширују и уздижу.

И Писац ових редова је још 1992. године завршио обимну књигу "*Пројаси ТИТОНИКА*", коју није објавио, јер није желео да учесћује у одурној историји политичког кича.

Наравно, у том кич понашању нису узели учешћа само истакнути писци, многи писци, већ и широке народне масе. Дуго се већ чека на Рембранта савремене српске књижевности, на писца који ће направити један анатомски рез на моралном и књижевном профилу псеудо часа анатомије феномена, који се одужио!

Данило Киш, који је пред смрт написао изврсну поему *Песник револуције на председничком броду*, започео је јавни час феномена, али није стигао да га доврши.

Рембрант је показао својим сликама *шћа је људско тело - изван духовних функција, изван душе, изван морала и идеала : само пробавна машина, мешина, сљеи црева и живаца*.

Професор Тулп растегнуо је анатомским ножицама влакна одране леве подлактице показујући својим ученицима клупко мишића и жила, вена и артерија кроз које више не кола крв. Он то све показује са миром и прибраношћу човека који зна, *оно што већина наших људи о Ј. Б. Титоу и титоизму не зна (или би тачније било рећи : што неће да зна)*.

Постоји хијерархија вредности и постоје циљеви и средства.

Духовне вредности се, пре свега, утврђују актом индивидуалне слободе. Човекова слобода је неодвојива од реалности. Оно што наши писци признају о реалности Ј. Б. Тита и титоизма само је део површине мора.

Постоји огромна *изв. литература и паралитература о споменутом феномену; и изненађује колико су се људи тиме користили мало!*

*

Владимир Адамовић објавио је психобиографију Ј. В. Стаљина, *ОД ВЛАСТИ ДО ПАРАНОЈЕ...* (Нолит, Београд, 1987), која би могла бити од користи сваком писцу који би се подухватио да критички пише о времену "*Кад смо сви били Тито*".

Или ако и дође до превођења, онда то иде замршеним каналима личних веза, etc.

Овде су толико хваљени Видосав Стевановић, или тачније један концепт прозе који је заступан, или који заступају прикривено и данас, сви они који су изашли из Стевановићевог "шињела", који је опет изашао из неког "шињела".

Зар међу њима има и једног са неком бледом цртом генијалности?

Па и толико хваљена послератна песничка Тројка (Попа, Павловић, Раичковић), или Б. Миљковић, нису ли сви - прецењени?

Сви, осим Миодрага Павловића, јесу прецењени.

Није их преценила релевантна књижевна критика, јер је, изгледа није било, већ око нихилисте. (*"Око нихилисте идеализује и правцу ругбе, неверно је према својим усвојенима : оно их љушти да избледе и да се изгубе; оно их штићу од самртничке боје, којом слабости боји све што је далеко и прошло. А што нихилисти не чини према себи, не чини ни према целој људској прошлости : љушти је да се изгуби"* , Ф. Ниче)

Било је писаца, у том послератном периоду српске књижевности којима се не може оспорити дар, али нити је Раичковић генијалан, нити Попа, нити Миљковић, нити В. Стевановић.

Било је пуно савршених или несавршених нихилиста, пуно оних које је гурала воља за моћ...И углавом сви су прошли кроз темељне јаничарске школе владајуће идеологије, и многи су догурали до највиших звања и почести, до академика и Изабраних и сабраних дела! И сви су описани у јединој историји српске књижевности цекаовца др Деретића. Ко буде веровао Деретићу и његовим ученицима, буде ли неко од њих и написао историју српске књижевности, биће будала! Ниче је знао нешто битно, разликујући "око верно и неверно према сећањима".

Песник Милош је на страни Ничеа због "ока верног".

Милош је дирнуо у један битан "проблем" : *"Проблем је изузетно личан, - пише Милош, јер је у мојим њесмама и прози ослонац за мене била ујмаћена јојединост. Не "утишак" и не "доживљај", "преживљавање" - они су јако вишеслојни и јако љешко љеводиви на језик, да су љронађени разни начини у љокушајима да буду обухваћени - љовор који ојонаша "шок свести", ља све до изостављања љравојисних знакова, вербалну мајму и булажење. Ујмаћена љодробност, на љимер, дрвених слојева у додиром руке излизаној дршци, љо моме осећању је залсуживала да буде издвојена из хаоса утишакa и преживљавања, да буде на неки начин очишћена, љако да би остало само око које несесбично конјемљира дајти љредмеј"* (Милош, исто, стр. 269).

Том врстом поетике, испевана је или исписана Милошева књига, на први поглед, бизарног наслова ХРОНИКЕ, па и песма у њој ТИТАНИК (1912).

Сличном врстом "поетике" прожета је и књига "ЕВРОПА", која је, чини се, синтетизовала оне стваралачке импулсе које су у себи садржале Елиотове поеме "ПУСТА ЗЕМЉА", "ЧЕТИРИ КВАРТЕТА" и Милошове "ХРОНИКЕ".

Те године, када се појавила Лукићева ЕВРОПА, као и претходних, много више се писало о небитним песничким покушајима : надувавани су балони, које су пробушити први ситни ружини трнови Времена, на које су налетели.

Неко коме се дало да напише ЕВРОПУ, даће Бог да напише и друге ванредне књиге : јер то је неизбежна последица духовнога и стваралачкога развоја! Оно што се није дало песнику Миодрагу Павловићу, дало се песнику Александру Лукићу. Не може се говорити о некаквом утицају Павловића, или Милоша, или Елиота, на Александра Лукића : Лукић је наставио да открива и да развија што су претходници наслутили, начели, при том је Лукић генијалан по смелости којом задире у оно НЕНАЧЕТО.

Постојање или "линија" певања Миодрага Павловића - када је реч о српској поезији XX века - била је погодно тле, база *предратних песничких база, иако не и једина*. Лукић јесте истовремено национални и васељенски песник, јер је очигледније и пре од многих других песника, и оних који му по годинама могу бити оцеви, схватио да васиона испуњава човека да би од њега била асимилирана, а песник може да је сазнаје и поима "само зашто што је у њему већ дај чийав садржај васионе, све њене силе и особине, само зашто што он није - зрнце васионе, већ пошто мала васиона. Сазнајна ендосмоса и еџосмоса моћућа је само између микрокосмоса и макрокосмоса" (Н. Берђајев, нав. дело, стр. 46).

Иако Лукићева прва књига у свом наслову садржи име Розанова, за разумевање песничког опуса овог аутора важнији је Берђајев.

ТИТОНИК је метафора, могла је бити изведена из Милошеве споменуте песме, али и из надимка Вође Југославије. Покојног вође. Песник је "учио" "океанске дубине", које чувају грађу за стварање једне невероватне повести. Пишући "ЕВРОПУ", Лукић се није бавио само једним "уздахом историје" (како би се најкраће могао описати XX век, што је он доиста у односу на Вечност), пред песником су били много дубљи и сложенији напори и циљеви. Лукић је напросто прелетео преко тога периода "од ТИТАНИКА до ТИТОНИКА".

Стремећи према философској антропологији, и вишој самосвести човека, "која пробија границе природног света".

За разлику од Лалића, Лукић је мистик у најбољем значењу те речи, који је схватио (као и претходници мистици) да све што се одиграва у човеку има светски значај и одсликава се на космосу. Ни код Лалића, а ни код других српских песника који су побрали претеране похвале корумпиране књижевне критике, нема свечовека - носиоца *аисолушне човечности, свечовека који је постојао свестан своје бесконачне природе*. Александар Лукић је песник европског и светског формата, човек и песник огромне самосвести, који зна да је самосвест моћна и једина негација привидне истине, да је природни свет - једини и коначни...Због тога је овај песник могао и да крене путевима синтезе, путевима философске и уметничке антропологије... Најдубље странице у књизи "ЕВРОПА" нимало случајно, посвећене су митској девојци Европи, њеном насилном одрастању и силовању, и балканском барду Миодрагу Павловићу - *зачетнику уметничке антропологије у српској поезији*.

Александар Лукић је - да се послужимо речима Чеслава Милоша, *песник Концепцијације и Медијације*, песник који тежи оном идеалу који је наслутио Ј. Бродски - *синтези хеленизма и православа*. Књига "ЕВРОПА" је подједнако важна и за европску и српску поезију, не зато што је у сваком погледу па и у оном најсуштинскијем делу које надлази видоко све напоре српских и европских елиотовица, већ зато што тежи Свевремену, што је настала, како би рекао Н. Велимировић, **НА КРУЖНОМЕ ПУТУ**. На томе *Кружном путу Европе*, Лукић је - као и Велимировићев Вран Гавран, видео "самога себе, издробљеног, маскираног, ошћуђеног, самозаборавањеног, окованог - самога себе".

Видео сам безброј будала са скривљеном мудрости, и Бога расцепљеног у њима.

Видео сам много ојакних властодржаца са фирмом Божје милости, и Бога расцепљеног у њима;

И много свештеника, обучених у лудачку кошуљу сцида, и Бога расцепљеног у њима;

И много злоречаца са вођством у руци, и Бога расцепљеног у њима;

И много злодеја под скривљеном шофом

Да ли је Небојша Васовић циник, кад овако пише?
Како је могуће да се *рисићевшићина* (илити тзв. лажни демократизам великих српских књижевних лажова), поклапа са мерилима чувене Енциклопедије Британике?

И после Тита : Британика

Мерећи *сантиметром* колоне *џусић* *шексиа* поједнаке ширине, у *шридесетдвојномном* издању Енциклопедије Британике, дошао сам до следећих резултата.

Дужина <i>шексиа</i> посвећена	
Јосићу Брозџу Тићу	95, 5 <i>џм</i> .
Николи Тесли	54, 5 <i>џм</i> .
Исусу Христџу	13 <i>џм</i> .
Ф. Досићевском	10 <i>џм</i> .

Дакле, *проситор* који је посвећен Николи Тесли, Исусу Христџу, и Фјодору Досићевском заједно, мањи је за читавих 18 *џм*. (или нешто више од једне *џџине*) од *проситора* посвећеном Јосићу Брозџу Тићу. За дивно чудо, ова свезнајућа енциклопедија није *шћамјана* у комунистичкој Југославији, како би се *шо* по њеним вредносним *крићеријумима* дало *џомислићи*, - већ у демократским *метројолама* шароликим *континенталита*. Све оне који би евенујално желели да *џровере резултатите* мојих скромних мерења, *џџућујем* на извор:

The New Encuclopaedia Britannica, Inc.

Founded 1768, 15th edition, 1987.

Chicago, Auckland, Geneva, London, Manila, Paris, Rome, Seoul, Sudneu, Tokuo, Toronto.

На крају, још један занимљив *џодајак* : *шридесет* два *џома* *џоменуће* енциклопедије, који би *шребало* да *џредствљају* суму знања и информација о *васколиким људским цивилизацијама*, *џосвећени* су, са њиховим личним *доушћенем* :

Роналду Реџану,

џредседнику

Сједињених Америчких Држава

и

Њеном Величанствџу

Краљџици Елизабетџи II .

Мошо енциклопедије *џласи*:

"Let knowledge grow from to more
and thus human life enriched."

(Нек знање веће бива нам још веће,
живоше наше *шо* обоџашиће.)

Небојша Васовић

("Књижевне новине", Београд, 984 / 15. 9. 1998, стр. 5)

*Прочитам наслов моје рубрике : "Две песме о мртвима!" Знам да рубрику под таквим насловом нисам направио. Коначно се испостави да је наслов рубрике био "Две песме о мравима", а да је дактилографкиња уместо а откуцала т, тако да је, уместо мравима, писало мртвима : једно погрешно откуцано слово, али довољно на звоњење на узбуну! Наравно, то диверзанско т је сместа замењено исправним и прихватљивим а, мртви су постали оно што су и били, мрави, и рубрика је могла у програм. Шеф је, међутим, таквим исходом био веома погођен : оно што је требало да буде ловина за коју ће добити трофеје, макар у виду наградних поена, показало се као најбаналнија дактилографска грешка. Његов капиталца је био теле..."

Други пример.

"У своје време, у једној од некад врло узбудљивих београдских антикварница, купио сам две књиге Драгише Васића, штампане у колу Српске књижевне задруге : ЦРВЕНЕ МАГЛЕ, из 1922, и ПРИПОВЕТКЕ, из 1929. године. Дакле из времена када је Драгиша Васић био веома близак са комунистима, и кад их је бранио на судским процесима. На обема књигама стоји печат на коме пише :

Ошћује се из Библиотекџе *џрада* Беоџрада сходно решењу Савета Библиотекџе 01 бр. 1002 / 1 од 23. септембра 1964. године.

Шесдесет четврте?

Да, шесдесет четврте.

Међутим, то није немогуће ни данас, 1987. Осећам да тај печат и данас може, сваког тренутка, да груне из облака..."

Чуо сам страшне крикове тога анђела, као, изнад кровова, оглашавање гавранова, који не могу да слете, изјутра, јер је снег толико нападао, као на Сахалину, можда, и, ако неком треба да захвалим због нејасног назирања Легенде о Сахалину, онда су то сам арханђел и споменута већ снежна тишина...

Легенда је долазила из сивила огромне тишине и залеђених језера, као контура барске беле јеле на хиљаде миља; и ја сам знао да се она пружа све до граница шума, доларне јуститиње, Сахалина у мојим сновима, и знао сам да сам скупио довољно снаге да је испричам : јер је дух те легенде, зачет у вулканским мутацијама и арлекинским хокус - фокусима XX века и краја другог миленијума, светлуцав, светлуцавији од ђаволске прурелжи, прозревши очајање и наду века који залази, излазио као што Сунце излази...

И ПОСЛЕ ТИТА-БРИТАНИКА. Увод

Феномен титолоизма не може бити схваћен ако се игноришу најгоре црте балканског, српског, хрватског, југословенског менталитета. Титолоизам се бавио безбројним фалсификовањима, прилагођавањима прошлости. Све што се чинило деценијама чињено је да се докаже "да је овакво стање било одувек, из чега се извлачи закључак да другачије никад не може бити, то јест да овакво какво је сад треба да остане заувек. Све, и прошлост и будућност, треба да се окамени у стању у коме је данас". Ове речи преузете су из есеја, Поштом у кайма, песника Љ. Симовића. Као и следећа два примера. Вреди их се подсетити*.

* Први.
"Фебруар 1980.

Скоро два месеца у радио - програм, због погрешно схваћеног пијетета и деликатности, не могу да уђу стихови у којима се употребљавају речи : смрт, умирање, гробље, погреб, мртви, крв, болест, болица, нож, нога, врана и сличне. Из емисије су ми избацили песму "На дан њеног венчања" Велимира Рајића, због стиха : Бол, јад и патња смрт једино лечи. Хелдерлинова песма "Паркама" изостављена је због стиха : "Добро дошао тад, покоју доњег света!" Тражење и брисање таквих речи у свим текстовима претворило се у праву епидемију. (У основи те "деликатности" слутио сам и један правдни сујеверни страх : као што су древни људи, због веровања да је изговарање змијиног имена призивање змије, њено име прећуткивали или га лукаво замењивали неким другим, тако су и сад људи стрепели да изговарање речи СМРТ и ГРОБ не значи призивање смрти и гроба. Или да им неко то не припише као призивање.) Због те неочекиване предострожности и будности догађале су се чак и смешне ствари. Једног дана, у редакцију ми успаничено улеће један од изузетно будних шефова, који је иначе био стручњак за аутомобилизам. Што је поезију мање разумевао, то му је више импонвало да је контролише. Узбуђено, али и с нескривеним тријумфом, он ми саопштава да моја рубрика поезије не може да буде емитована, да хитно нађем замену, итд. Питам зашто, он ми пружа папир на коме је откуцан програм за тај дан, и каже ми као да ми даје шустер - мат :
- Погледај зашто!

И много злодејства под скерлетном тогом славе, и Бога расцепио у њима ;

Видео сам синове збуњиване пролив Оца, и Оца сервилног измеђара синовима " (Н. Велимировић, РЕЧИ О СВЕЧОВЕКУ, Шабац, 1988, треће издање, стр. 7 - 8) .

Оно што Александар Лукић није могао да види у свом животу и веку, то је грешан човек "који свесно и вољно испуњује свој грех". И то је најближе подизању пониженог Бога. (" Дизање јонизованог Бога једина је ствар , која ми се учинила већа и од Бога, и несравњиво већа од земље" , Велимировић, исто, стр. 8)

Оба песника, Чеслав Милош и Александар Лукић, окренути су Свечовеку и метафизичким изазовима , не - Надчовеку! (" Надчовек је зидао куле на неравним темељима спољашње разлике свега. За то су му се куле сурвале. / А ми ћемо зидати кулу новој свећи, нове историје, на темељу унутрашње - најунутрашњије - једнакости свега, или расцепкости свега" , Велимировић, исто, стр. 10 .)

Тежећи успостављању Европе, млађи песник , Лукић, хоће да успостави Мајку, да је сабере, омоћа, освемоћа, уз помоћ најбољих Свемилости и свемоћи. И кад лута оазама сатаниним, где арханђели умиру од жеђи, и кад се бави страшном историјом палих анђела и злодуха, Лукић цезне и тражи ону "која је лепша од лажи, и плоднија од злочина". То је песник који има изграђено поштовање према ауторитету звезда и смирености Јагњета, не и према МЕСОЖДЕРНОЈ ИСТОРИЈИ, лакој на јагањце!

Свечовек је Лукићев идеал, јер Свечовек зна смисао васколике историје, и сумрака овог века који управо траје. Лукић не "једри" у Византију, већ према дубоким Тајнама Стваралаштва.

"Свечовек је Мајка Луциферова, која се дала од сина јонизити, исцекати, смањити, стеснити, јојљувати и расцепити, све из мајеринске љубави према сину", каже Велимировић. За Нову Европу се то не би могло рећи. Лукић је песник који не навја ни за Стару ни за нову Европу, и његова је уметничка мисија свечовечанска : он је дошао да буде "лекар или убица", да разговара с полумртвим - полуживим, и хиљаде година које су протекле за њега су - ништа.

Европа би коначно могла да се "окрене" према Свечовеку : јер је он испуњавање и сједињавање.

Свечовек је идеал и стварност, то је оно што не "лаже у лажову, и не краде у лойову, и не љали у љаликући ; што не руши у освајачу, и не блуди у блуднику, и не љлаши се у љлашљивцу, и не љврдичи у љврдци, и не стиреи у смртнику".

Песник је у ситуацији да СВЕМУ ПОМОГНЕ. Нарочито песник који стреми прожимању хеленизма и православља, Неба и Сунца, и који реже чиреве, и уништава извор чирева - такав се песник, вероватно родио. Њега упућује и усмерава Свечовек, оно "што се осећа крилато у змији, свеже у шрулој јабуци, несребично у јазавцу, нейролазно у бору, нейобедно у тици, срећно у риби, креативно у сребрном језеру, и живо у гробљу".

Песника свечовечанских тежњи нема у XX веку. Ни у европској ни у светској поезији.

Какве је наде побудио XX век на свом почетку? Је ли чекао на човека и његову лейошу, и смисао, свесмисао, који је у Свечовеку?

Реторско и изlišно питање.

Људи су слушали гукање и цвркутање о "природности и натприродности своје историје", чекајући да људски језик проговори, чекајући хармонију свих гласова и молитава?

Не, било је друкчије, и Велимировић кога често цитирамо с пуним правом јасно је увидео да се човек "није уздицао ни до њироде, камоли до најџироде. Јер нико се не уздиже ходџи њо врху мачева. Мачем је њирирабио човек шџо има".

"Небраџисџиво њрема њироуди било је човеку школовање за небраџисџиво њрема људима. Газџи цвџе, које је леџо, човек се научио џазџиџи људе, који су ружни... .. Леџоџа цвџа је њириодно веџа од леџоџе људске, леџоџа људска вешиџачки веџа од леџоџе цвџа. Све ружне џозе џоказала је исџорија. Но исџорија се иџак мора завршиџи не лутџком но леџоџом. Природа је сџремна свакоџ минуџа, да се заврши : она је џоказала леџоџу" (Велимировић, нав. дело, стр. 108) .

Сликар Леонид Шејка, носио се мишљу да наслика слику ФАБРИКА ЛУТАКА, а Европа је у XX веку имала толико фабрика лутака! Шејка је себе сматрао сликарком деструктором, иако је био далековидџи и хуманиџи од многих своџих вршњака и саврменика и тзв. поборника консџрукџивне умџиносџи, корисне умџиносџи. Шејка није насликао ту слику, одустао је од ње, можда и зато што - како би Велимировић рекао - "човек још није сџреман - лутџка увек џоследња излази из џардеробе"...

Ако читалац помисли да смо се толико удаџили од онога што смо започели са разлога мутних : подсеџамо га да смо најближе нечему кад одемо најдаље. Не мислим да је Милошева песма "Титаник" одлична - има и бољих. Но, она је занимљиво компонована, мозаички, од цитата и стихова, размисљања и прозе. Такав начин обликовања песме пружа аутору нешто што је блиско апсолутном видџку. Тај метод нису измислили Розанов и Милош. Чеслав Милош започиње песму речима Џ. Б. Тејера - сведочењем једног од спасених путника са потопљеног Титаника : " Владао је мир и свеџи је ишао равним џуџтем. Додуше, с времена на време дешавале су се несреџе - каџасџрофе - као џоџлава у Џонсџауну, земљоџрес у Сан Франџиску или џоџлава у Кини - које су узбуџивале сањиви свеџи, али не џолико да би џа уздржале од џоновног заџадања у дремеж. Чини ми се да је џредсџоџеџа каџасџрофа била џај доџаџај који не само шџо је учинио да свеџи џроџрља очи, неџо да џа је и наџло џробудио и дао му џемџо који се све више убрзавао, носџи са собом све мање мира, задовољсџива и среџе. По моме мишљењу данашњи свеџи се џробудио 15. аџрила 1912. џодине".

"Титаник" је (како пише Милош), био изграђен као "највеџи брод од почетка света. / Његова је снага 50 000 коња". Испред ових података стоџи стих : " Све веџе, све брже, све савршеније". Даље Милош вели : " И кренуо је на своје џрово џуџтовање / Разџаџаван масним словима џо новинским сџуџцима, / Неуџоџљив, џловеџа џалаџа. / Сџоџине слугу сџремних на сваки миџ, / Кухиње, лифџови, фризџерџице, / дворане у којима је елекџрична свеџлосџ сџварала дневну видљивосџи, / Гудачки оркџсџар који је свирао реџџаџм / За даме и џосџоуду у вечерњоџ одеџи. // Брод носи 1320 џуџтника, са службом и џосадом 2235 људи. / Око један у ноџи лака шкрџија, као џрење о сџакло. / Али никакоџ џоџреса. Заусџављене су машине. Тишина. / Ноџ мрзла и ведрa, звезде блешџе, / Морска џовршина џлаџика као уљано џезеро. / После џоџ сусреџа с невеликим леденим бродом / џалуба џочиње да се наџиње џредњим делом..."

Сам је себе веџ сматрао изџубљеним

почела је у мени да искрсава, као фрагменти заборављеног сна, Леџнда о Сахалину, као једна од најузвишениџих хриди толиких сјајних намера, толико игара и смиџалиџа. Многа искуства и закључџи који из њих прозилазе требало је да дођу раније, чини ми се, тако би извесне непријатне ствари биле избегнуте. Сџаросџи има своје инкубаџоре и у зџлобовима, у удовима, џа и у виџуџама можданим. Све је друкчије, много друкчије, него што изгледа на први поглед, него што се говори и пише. На џреџи, чеџврџи или џеџи џоџлед, човек оџкрива оно шџо сџоро оџкрива време, сву наказносџи, чудовишносџи, окруџносџи и линеарносџи исџорије и џосџојања.

Написао сам толике књиге (песама, есеја, романа), али ме узак круг читалаџа памти по неколико песама; официџелна критика, забункерисана у својим официџелним бастионима, чак, не зна ни да џосџоџим. Шџо је изузетџно џовлашџена џозиџија, никако болна, џошџо нисам суџеџтан човек као веџина живих које знам. Писаџу џоезију до џоследњеџ даха, са оним исџим жаром са којим сам је џисао и као седамнаесџоџодиншњак, јер џоезија је - осим шџо је краџица умџиносџи речи - "једна од умџиносџи која доноси највише" (Бодлер, који је први то наглас рекао, био је дубоко у праву!); "али џо је нека врста улагања за које се интерес добија тек касније, заузврат, веома велик. Чикам завидљивџе да ми наведу добре сџиџхове који су уџроџасџили некоџ издавача. У моралном џоџледу, џоезија усџосџавља џакво разџраничење између духова џрвоџ реда и оноџ друџоџ реда, да и најџраџанскија џублика не измиче џом десџоџском уџиџају. Познајем људе који чиџају често осредње феџџоне Теофила Гоџјеа (...) само заџо шџо је он најписао КОМЕДИЈУ СМРТИ; без сумње, они не осџају све чари џоџ дела, али знају да је он џесник.

Шџа је џу чудно, усџалом, џошџо сваки здрави човек може да живи без џела два дана а без џоезије никад."

Умџиносџи која задовољава најџречу џоџребу биће увек најуваженија..."

Заблуда и непоетско, као и Сатана, имају на Земљи своју војску, команданте, књиговоџе и опсенаре, лепотице и тигрице, отров и анаконде, крокодиле и алигаторе, мочваре и легла, пустиње и поларне ноџи. Међутим, и џоезија има своје анџеле и неџоџкуџљиво џамђење, сџрашну леџоџу и моћан џроџивоџров. Свеџи је оџрезао у заблудама и неџоеџском и - додао бих да сам џоџ, свеџедно ориџдоксни или каџолички - у великим џреховима. Дим из чиџавоџ свеџа куља, као исџод џрозора моџа сџана из џрџиониџе за кафу : дим лажи* и џакла, свеџедно, исџо је.

*Нема ветра, не дува, само дим и лажи; понекада ми се чини да је настала снежна зимска тишина, која траје дуго, предуго, чини ми се веџ три пуна века, можда од откриџа Сахалина (ако је тачан податак да је доиста откривен тек у 17. веку?), а и оно што видим кроз прозоре стана у блиској даљини - бројгеловски зимски пејзаж периферије великог града), није гиздаво, веџ тиранија (пустолина) са смењем снега. Букуреш и Букурешт није исто : ово прво је стање слично оном у Содоми и Гомори, које траје и које ће потрајати. Буздук и бумбар, ознаке за чељаде и инсекта - ознаке карактера, који буздованом клања пред отменом градском булом. (Док није унаџређена у џрадску булу, џу џосџоџу - друџариџу је исџробао буљук - емин, а онда редом ко је сџиџао. Али џудер и елеџанџне хаљине и од најџоре белоноџе сељанке најраве фину рђу белосвеџску. Случај Комаџиџаниџа, а ни Боџ, нису имали џоџребе да се баџу са уџурмама и аџокрифним смиџалиџама и улиџарско - џозоришним инсџенацијама, близу Ауџобуске или Жељезничке сџанице, у мрачним џодрумама уз и низ Балканску, на Дорџолу и на Лабудовом Брду : у мрачним лавиринџима душе... И све би џо имало друкџиџи свршеџак, џоџеџиџи, оџџимисџиџички, дакако, онакав какав су и очекивали учесниџи, џледаоџи и сведоџи, да се није умешао, нико друџи, до Арханџел Михаило, џреџосџављам...)

Милош се питао : " Која је стварност истинска? Да ли она прва, сурова, која нас рањава, обезвлађује, заводи обећањима, или она друга, очишћена, пунија, можда онаква какву виде бестелесни духови? "Милош верује да "постоји још и трећа стварност тешко је просудити до које мере је истинска : она коју налазимо учвршћену у језику људског говора или слика, увек непотпуна, разбијена на делиће, одломке, и која се поново слаже по закону одбира или форме. Мој двадесети век надирао је на мене мноштвом таквих сведочанстава с непрестаном променом, с " историјским убрзањем", потурајући ми мемоаре, романе, смењиване сликарске школе,, и изнад свега "фотографију из епохе" и филмску траку од почетка настанка филма. У поређењу са доживљеном и никад не учвршћеном стварношћу, била је то кап у мору, али несумњиво су се у мојој машти наслојавале једна на другу сцене које сам сам гледао и оне које су ми дошле из лектире, из посета музејима модерне уметности, из филма. / У мојој глави се током десетина година слагала прича о моме веку, без илузија ипак у погледу могућности да се он затвори у некаквом роману с омотом у боји. Просто су се враћали јурећи један за другим кадрови одгромне траке и позивали да овај или онај зауставим. На томе заустављању почивала је у знатном степену моја поезија".

Те године - када је потонуо "Титаник", настају, каже Милош, "два кључна дела светске поезије, која су за предмети имала модерни град" ("УСКРС У ЊУЈОРКУ" Б. Сандрара и "ЗОНА" Ајолинера). Поезију тих дела, Милош назива "фактографском" : " Ту енергију у хватању стварности касније деценије стигле су да забраве, окрећући се експериментима са самом формом, који за мене лично не означавају здравље уметности, и поред многих дивних достигнућа. // Оно је био почетак века, сада је крај, и мој фактографски метод је другачији, чини ми се да служи контемплацији времена " (Милош, ХРОНИКЕ, стр. 38).

Милош је писао "ХРОНИКЕ" тако што је (треба му веровати), "попустио узде докуменације и машице, да би моја скрљена хроника имала јриликe да сразрасице у ширину и дубину, а да њена кондезујућа суштина подсећа подсећа како кашиком не може да се исцрпи море" (исто, стр. 41). Милошева машта воли да се обраћа "према La Belle EPOQUE, према раздобљу од пре 1914" и сам наводи неколико разлога зашто : " Мада јосије ваљда и дружи разлози мога занимања за јоменујто време. Двадесетти век, нимало идиличан, припремао је реквизицие за јредставиу која је убрзо требало да јочне, на жалост, симболични ножеви, мачеви и бодјежи имали су да се покажу као чак јрвише јрави, а уместио црвене боје ујошребљена је крв. Ошуда јрентујтак заустављања јре но шито је 1914. године јодићнујта завеса..."

Поређењем Милошеве "ХРОНИКЕ" и Лукићеве "ЕВРОПЕ" не би се дошло до закључака да је старији пољски, европски и светски песник Милош утицао на млађег српског, балканског и европског песника Лукића. Лукић је, у међувремену, објавио и чудесну књигу "БРОД ЛУДАКА", и у обе позамашне књиге, Лукић не пише само хронику Европе XX века.

Лукић није најправио "скрљене хронике", већ ојојне сјевове, вођен идеалом Свечовека.

"Шести предавања у стиховима", којима се завршава Милошева књига "ХРОНИКЕ", имају укус исповести ("Исповедам се јред вама, мој млади разреде"), које Милош у почетку не зна како да исприповеда. Милош не може а да не каже са сивари на сивар, да се не јрисећа своје младости, врелих плажа Јадрана, и многих дружих јојединости, смрти библиошкарке и видиковаца лођора, шакозване Испорије. У Предавању V вели : "Исус Христ је васкрсно. Ко у што не верује / Не треба да се јонаша овако као ми / Који смо изјубили горе и доле, десно и лево, небеса и јоноре, / И јокушавамо некако да изјурамо, у аутомобилима, у јосиљама, / Мушкарци хвајајући се за жене, жене мушкарца". **ПРЕДАВАЊА** и своју књигу ХРОНИКЕ Милош завршава стиховима : " Памћење зајвара своје јшамне воде. / А они, као иза сјакла, зледају и ћуше".

Који "они"? Они потонули са "Титаник"?

И они, многи они, које је Милош знао (и небројено много оних које није знао)?

"Такве јомиле, забоја! Како је што можуће / Да су сви хители да живе, и нема их?"

Оно око чега кружи споменуто Милошева књига, бавећи се XX веком, то је покушај обухватања тога века, почетка, средине и краја.

После песме "Титаник" следи песма "Прво извођење" (1913). Реч је о првом извођењу балета "Посвећење јролећа". Милошева песма се завршава стиховима :

" Стиже Дионис, блешити маслинасто-златан у рушевинама неба. / Његов крик земаљској уживања одјек разноси у славу смрти".

Катастрофа "Титаник" била је наговештај свих преосталих катастрофа XX века.

Милош је мајстор у састављању фрагмената, а на ово се одлучио "из очајне недовољности језика".

"Ситоја нека буду међусобно јомешани исечци из новина, одломци из књижа, личне усјомене, реминисценције из јрочитаних дела - и овако и онако је лоше, али може бар нешто да се ухвати, више нешто фойтографијом..."

Милош се подухватио тешког задатка : да споји реализам и метафизику у поезији....

(Крајем једне децембарске ноћи, 1995.)

ЛЕГЕНДА О САХАЛИНУ

"...Човек јре свега мирно јризна сјрадање. Пошито ја је јризнао, јочне ја ујознавати : ујознавање води у разне односе, а разни и нови односи у јреображење. То јреображење значи да ранија, шакозвана нормална јојава наша, јреситане важити ка једина. Она се постепено и заборавља; нове чинице су јолазна шачка за нова зледишита, нова осећања, нова сеђења. Нејде окрњен, али нејде зановљен, човек се уравнотежава и изравњује, јочне волети нове најоне и нова расјоложења. Пронаје да јод свима околностима има смисла шито се родио, јер у свима сјањима има човек јосла на светиу. Друкчији човек јочне сасвим друкчије ујицаити на људе, животиње, и на мртјав материјал јод рукама. Бива да ја људи, животиње, и материјал који обрађује, боље разумевају и слушају нешто раније. То је јошресно и неизмерно искуство. То је момент кад сјрадални јасно раздвоји сјрадање од зла, види разлику, види да у злу има мрака и јразнине, а у сјрадању има могућности за животи јгодан себи, јудма и сјварима..."

Исидора Секулић :
ИЗРАВНАЊА

Кратак увод. У СВЕЗНАДАРУ (Сељачка слога, Загреб, 1954), одредница САХАЛИН садржи 13 редова :